

Л. Н. ТОЛСТОЙ

РАЗКАЗИ И ПРИКАЗКИ

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

РАЗКАЗИ И ПРИКАЗКИ

Превод: Ангел Каралийчев

chitanka.info

ДВАМА ДРУГАРИ

Вървели през гората двама другари и насреща им изскочила мечка. Единият се втурнал да бяга, покатерил се на едно дърво и се потулил, а другият останал на пътя. Нямало що да прави — проснал се на земята и се престорил на мъртъв.

Мечката се приближила до него и почнала да го души: а той дори престанал да диша.

Мечката помирисала лицето му, помислила, че е мъртъв и отминала.

Когато мечката си отишла, оня слязъл от дървото и се засмял:

— Е — рекъл той, — какво ти пошушна мечката на ухото?

— Тя ми каза, че са лоши ония хора, които бягат от другарите си през време на опасност.

КУЧЕТО И СЯНКАТА МУ

Кучето вървяло по една минутка над речищата и между зъбите си носело месо. Видяло себе си във водата и помислило, че там друго куче носи месо, пуснало своето и се хвърлило да отнеме месото от другото куче: но друго месо съвсем нямало, а неговото отнесла водата.

И останало кучето без нищо.

УЧЕНИЯТ СИН

Един син отишъл от града при баща си в село. Бащата рекъл:

— Сега е коситба, вземи греблото и да вървим, ще ми помогнеш.

А на сина не му се искало да работи и рекъл:

— Аз съм учил науки и всичките селски думи съм забравил; какво е туй гребло?

Но щом тръгнал по двора, настъпил греблото и то го ударило по челото. Тогава той си спомнил какво е гребло, хванал се за челото и казал:

— Кой глупак е хвърлил тука греблото!

МИШКИТЕ

Лош станал животът на мишките от котарака. Ден не минавал, без да изяде две, три. Събрали се веднъж мишките и почнали да обмислят как да се спасят от котарака. Мислили, мислили, нищо не могли да измислят.

Тогава една мишка рекла:

— Аз ще ви кажа, как да се спасим от котарака. Ами че ние затова гинем, защото не знаем кога той иде при нас. Трябва да наденем върху шията на котарака звънец, за да дрънка. Тогава всеки път, когато той наближи до нас, ще го чуваме и ще бягаме.

— Това ще бъде хубаво — казала една стара мишка, — но някой трябва да надене звънца на котарака. Добре си го намислила, ами я вземи, че и вържи звънца на шията на котарака, тогава ще ти благодарим.

ВЪЛКЪТ И СТАРИЦАТА

Един гладен вълк търсел плячка. Накрай село той дочул — в една къща плаче момченце и бабата му казва:

— Ако не престанеш да плачеш, ще те дам на вълка.

Вълкът не отишел по-нататък, а зачакал да му дадат момченцето. Настъпила нощта: той все чакал и чул — бабата пак занареждала:

— Не плачи, детенце; няма да те дам на вълка; само да дойде вълкът — ще го убием.

Тогава вълкът си помислил:

— Ясно, тука едно говорят, а друго вършат — и се махнал от селото.

ЛИСИЦАТА

Лисицата се хванала в една клопка, откъснала опашката си и побягнала. И почнала да мисли как да прикрие срама си. Събрала тя лисиците и взела да ги придумва да си отсекаат опашките.

— Опашката — рекла тя, — съвсем не е потребна, само напразно влачим излишна тежест подире си.

Тогава една лисица рекла:

— Ох, ти нямаше да говориш тъй, ако не беше без опашка.

Лисицата с откъснатата опашка млъкнала и си отишла.

СТРАШНИЯТ ЗВЯР

Една мишка излязла да се разходи. Походила из двора и пак отишла при майка си.

— Знаеш ли, мамо, че видях два звяра. Единият страшен, а другият добър.

Майка ѝ рекла:

— Кажы какви са тези зверове?

Мишката казала:

— Единият, страшният, ходи по двора ей така: краката му са черни, качулът му е червен, очите изпъкнали, а носът като кука. Когато минавах край него, той отвори устата си, повдигна крак и почна да крещи толкова силно, че от страх не знаех къде да се дяна.

— Това е петелът — казала старата мишка. — Той никому не прави зло, не се бой от него. Е, а другият звяр?

— Другият лежеше и се припичаше на слънчицето. Шийката му е бяла, крачетата сиви, гладки, лиже белите си гърдички, помръдва едвам опашчицата си и ме гледа.

Старата мишка казала:

— Глупава си ти, глупава. Та това е самият котарак.

КОМАРЪТ И ЛЪВЪТ

Прилетял комарът при лъва и му рекъл:

— Ти мислиш, че имаш сила по-голяма от моята? Бре, да се не види! Каква сила имаш ти? Дето драскаш с нокти и гризеш със зъби — та и баба и дядо знаят тъй да се бият. Аз съм по-силен, ако щеш излизай на война!

И комарът забръмчал и почнал да хапе лъва по голите страни и по носа. Лъвът взел да се бие по лицето с лапи и да се дере с нокти. Изподрал и окървавил цялата си муцуна и останал без сили.

Комарът бръмнал от радост и отлетял. Сетне, той се заплел в паяжината на паяка и почнал паякът да го смуче. Тогава комарът продумал:

— Силния звяр, лъва, победих, а загивам от един нищо и никакъв паяк.

СЛЪНЦЕТО И ВЯТЪРЪТ

Повели спор слънцето и вятърът кой по-рано ще съблече човека. Почнал вятърът да издухва дрехите от човека. И шапката му дърпал, и дрехата разгръщал, но човекът само по-дълбоко нахлупвал шапката си и се загръщал. И тъй вятърът не можал да съблече човека. Заловило се слънцето. Щом припекло, човекът се разгърдил, отместил шапката си. Слънцето напекло още по-силно и човекът се съблякъл.

МАЛКИ РАЗКАЗИ И БАСНИ ИЗ „НОВАТА АЗБУКА“

Един старец садял ябълкови дръвчета. Казали му:

— Защо ти са тези ябълки? Дълго има да чакаш плод от тези дръвчета и няма да изядеш нито една ябълчица от тях.

Старецът отвърнал:

— Ако аз не изям, други ще изядат и ще ми благодарят.

* * *

Два петела се биели на торището. Единият петел бил по-силен, надвил другия и го прогонил от торището. Всичките кокошки се събрали около петела и почнали да го хвалят. Петелът искал и в другия двор да научат за неговата сила и слава. Той литнал на плевнята, заплескал с криле и високо запял:

— Вижте ме всички, аз надвих другия петел! Нито един петел в света няма такава сила!

Додето изкукурига, долетял орелът, съборил петела, грабнал го между ноктите си и го отнесъл в своето гнездо.

* * *

Жабата и мишката се скарали. Излезли върху една купчинка и почнали да се бият. Ястребът видял, че са забравили за него, спуснал се и грабнал и двете.

* * *

Стадо овце вървели край гората, две агънца се отлъчили от стадото. Една стара овца казала:

— Не си играйте, агънца, злото бързо идва.

А вълкът стоял зад храста и рекъл:

— Не е истина, агънца, овцата е стара, краката ѝ не държат, затова завижда. Тичайте сами из цялото поле.

Агънцата така и направили: отлъчили се от стадото, а вълкът ги хванал и ги изял.

* * *

Един слепец си отивал в къщи. Било нощ. Слепецът носел пред себе си светлина. Какъв глупав слепец, носи светлина пред себе си — а самият е сляп. За какво му е светлина? А светлината му е потребна, за да не го събори видецията.

* * *

Пътували двама селяни, единият за града, а другият от града. Шейните им се закачили една за друга. Единият викнал:

— Дай път, аз трябва по-скоро да ида в града.

А другият викнал:

— Ти дай път, аз трябва по-скоро да ида в къщи.

Те дълго викали. Трети селянин ги видял и казал:

— Който бърза, той да се върне назад.

* * *

Вълкът изял една овца. Селяните хванали вълка и почнали да го бият. Вълкът казал:

— Вие ме мъчите, защото съм сив.

Селяните рекли:

— Не защото си сив, а защото изяде овцата.

* * *

Два плъха намерили едно яйце. Искали да си го разделят и изядат, но гледат — лети една врана и иска да вземе яйцето. Започнали плъховете да мислят как да отмъкнат яйцето от враната. Да го носят? — Няма как да го хванат. Да го търкалят? — Може да се счупи. И ето какво решили плъховете: единият легнал на гръб, хванал яйцето с лапичките си, а другият го повлякъл за опашката и като на шейна завлекли яйцето под пода.

* * *

Един селянин отишел да коси ливадата и заспал, а Късмета ходел по света. Приближил се Късметът до селянина и рекъл:

— Ето, вместо да работи, спи, а сетне няма да събере сено навреме — и мене, Късмета, ще навика. Ще каже: нямам късмет.

* * *

Пропаднали парите на един селянин, но не могли да намерят крадеца. Събрали се селяните и почнали да обмислят: как да разберат у кого са парите. Един селянин рекъл:

— А пък аз зная такава приказка: гузен негонен бяга. Гледайте само, ей сега калпакът на крадеца ще почне да гори.

Един селянин се хванал за калпака си и всички разбрали, че той бил крадецът.

* * *

В една къща живеели горе богат господар, а долу беден шивач. Шивачът, докато работел, все пеел песни и пречел на господаря да спи. Господарят дал на шивача торба с пари, за да не пее. Шивачът станал

богат, все пазел парите си и престанал да пее. И му станало тъжно, взел парите, занесъл ги назад на господаря и рекъл:

— Вземи парите си назад, а на мене позволи да пея песни, защото ме налегна мъка.

* * *

Двама селяни отишли заедно на лов. Единият слязъл в един дол и викнал на другия:

— Ела тука, че хванах една мечка!

— Довлечи я насам.

— Не мога да я довлека.

— Тогава сам ела тук.

— Ами че тя не ме пуца, иска да ме изяде.

* * *

Кобилата ходила денем и нощем в полето, не оряла; а конят се хранел нощем, а денем орял. Кобилата рекла на коня:

— Защо ореш? Да бях на твое място, нямаше да ида. Удари ли ме стопанинът с камшик, аз него — с крак.

На другия ден конят така и направил. Селянинът видял, че конят е станал твърдоглав и впрегнал в ралото кобилата.

* * *

Бубата точела копринени конци, а паякът правел своите нишки и се присмивал на бубата.

— Твоята работа е бавна; погледни колко нещо съм направил и какви са дълги моите нишки.

Бубата рекла:

— Твоите нишки за дължина са дълги, но няма полза от тях, а за моите злато ще платят.

ДВЕТЕ МИШКИ

Отишла една важна мишка от града при една проста мишка. Простата мишка живеела в полето и дала на гостенката си, каквото имала: грах и пшеница. Важната мишка гризнала и казала:

— Затова си слаба, защото живееш бедно, ела при мене да видиш ние как живеем.

Отишла простата мишка на гости. Дочакали под пода нощта. Хората се нахранили и излезли. Важната мишка извела своята гостенка през пукнатината в стаята и двете се покачили на масата. Простата мишка никога не била виждала такава храна и не знаела от къде да начене. Тя рекла:

— Имаш право, нашият живот е лош. И аз ще се преместя да живея в града.

Щом казала това, масата се разклатила, през вратата влязъл един човек със свецица в ръка и почнал да лови мишките. Те едвам се скрили в пукнатината.

— Не — рекла полската мишка, — моят живот в полето е по-добър. Може да нямам сладка храна, но такъв страх не знам.

СЕЛЯНИНЪТ И СЛУГАТА

Един селянин намерил скъпоценен камък и го понесъл на царя. Отишъл в двореца и почнал да разпитва царските слуги, как да види царя. Един царски слуга запитал защо му е царят. Селянинът разказал. Тогава слугата рекъл:

— Добре, ще обадя на царя, само че ще ми отстъпиш половината от онова, което ти даде царят. Ако не обещаеш, няма да ти дам да идеш при него.

Селянинът обеща, слугата доложил на царя. Царят взел камъка и рекъл:

— Каква награда да ти дам, селяко?

Селянинът казал:

— Удари ми петдесет камшика: не искам друга награда. Само че ние се уговорихме с твоя слуга да си разделим наградата на половина. Значи на мене двадесет и пет и на него двадесет и пет.

Царят се позасмял и прогонил слугата, а на селянина дал хиляда рубли.

ЛЪЖЕЦ

Едно момче пазело овце и уж видяло вълк, започнало да вика:

— Помогнете, вълк! Вълк!

Дотърчели селяните и гледат: не е вярно. Като направило така два-три пъти, случило се, че вълкът наистина налетял.

Момчето почнало да вика:

— Насам, насам, по-скоро, вълк!

Селяните помислили, че то пак лъже както винаги и не го послушали. Вълкът видял, че няма от що да се бои: на воля издушил цялото стадо.

КАК СЕЛЯНИНЪТ МАХНАЛ КАМЪКА ИСТИНСКА СЛУЧКА

На площада в един град имаше голям камък. Камъкът заемаше много място и пречеше на движението в града. Повикаха инженери и ги запитаха как да махнат този камък и колко ще струва това.

Един инженер каза, че трябва да разбият камъка на парчета с барут и после на части да го откарат и че това ще струва осем хиляди рубли; друг каза, че под камъка трябва да наместят голям валяк и върху валяка да откарат камъка и че това ще струва шест хиляди рубли.

А един селянин рече:

— Аз пък ще махна камъка и за тая работа ще взема сто рубли.

Запитаха го как ще направи това. А той рече:

— Ще изкопая до самия камък голям трап; пръстта от трапа ще разпръсна по площада, ще блъсна камъка в трапа и ще изравня земята.

Селянинът така и направи, дадоха му сто рубли и още сто за умното хрумване.

ВЪЛКЪТ И КУЧЕТО

Един пустал вълк вървял край селото и срещнал едно угоено куче. Вълкът попитал кучето:

— Кажи, куче, откъде вземате храна?

Кучето рекло:

— Хората ни дават.

— Навярно ви е тежка службата при хората.

Кучето казало:

— Не, нашата служба не е тежка. Нашата работа е да пазим нощем двора.

— Значи само за това ви хранят така — рекъл вълкът. — Ами че аз веднага бих се заел с вашата служба, защото ние вълците мъчно намираме храна.

— Че какво, заеми се — рекло кучето. — Стопанинът и тебе ще почне да храни така.

Вълкът се зарадвал и тръгнал с кучето да служи на хората. Но като пристъпил да влезе през вратата, видял, че козината на кучешкия врат е охлузена. Той рекъл:

— Ами това, куче, от какво е?

— Така — казало кучето.

— Как така?

— Ей така, от синджира. Нали денем стоя на синджир, та затуй от синджира се е охлузила малко козината на врата ми.

— Тогава прощавай, куче — казал вълкът. — Не ща да живея при хората. Може да не бъда тъй охранен, но поне ще съм свободен.

ЦАРЯТ И СОКОЛЪТ

Един цар по време на лов пуснал своя любим сокол подир един заек и препуснал.

Соколът хванал заека. Царят отнел заека и почнал да търси вода, за да се напие. Под една могилка той намерил вода. Само че тя капела капка по капка. Царят извадил от седлото чаша и я поставил под водата. Водата текла капка по капка и когато чашата се напълнила, царят я вдигнал към устата си и посегнал да пие. Изведнъж соколът трепнал върху ръката на царя, почнал да маха с криле и изплискал водата. Царят пак поставил чашата. Дълго чакал, додето чашата се напълни догоре и когато посегнал да я поднесе към устата си, соколът пак почнал да удря с криле и разлял водата.

Когато за трети път царят напълнил чашата и посегнал да я поднесе към устните си, соколът пак я разлял. Царят се разсърдил и като замахнал с всичката си сила, ударил сокола върху един камък и го убил. В това време пристигнали царските слуги и един от тях се затекъл нагоре към извора, за да намери повече вода и бързо да напълни чашата. Но и слугата не донесъл вода; той се върнал с празна чашка и рекъл:

— Тази вода не е за пиене; в извора има една змия и тя е пуснала отровата си във водата. Добре, че соколът е разлял водата. Ако беше изпил тази вода, ти щеше да умреш.

Царят казал:

— Зле се отплатих на сокола: той ми спаси живота, а аз го убих.

КАТЕРИЧКАТА И ВЪЛКЪТ

Една катеричка скачала от клонче на клонче и паднала право върху един сънен вълк. Вълкът скочил и искал да я изяде. Катеричката почнала да се моли:

— Пусни ме.

Вълкът казал:

— Добре, ще те пусна, само ми кажи, защо вие, катеричките, сте толкова весели. На мене винаги ми е мъчно, а като гледам вас, там горе вие все играете и скачате.

Катеричката рекла:

— Пусни ме по-напред на дървото, аз оттам ще ти кажа, иначе се боя от тебе.

Вълкът я пуснал, катеричката побягнала на дървото и оттам казала:

— На тебе ти е мъчно, защото си лош. Злото изгаря сърцето ти. А ние сме весели, защото сме добри и никому не правим зло.

ТЪРГОВЕЦЪТ И РАБОТНИКЪТ

Пропаднала на един богат търговец кесията с парите, обявил той, че в кесията имало две хиляди рубли и обещал да даде половината на оногова, който намери парите. Един работник намерил кесията и я занесъл на търговеца. Досвидяло на търговеца да даде обещаната половина. Той измислил, че уж освен пари, в кесията му имало и скъпоценен камък и казал:

— Няма да дам парите. В кесията имаше скъпоценен камък. Дай ми камъка, тогава ще ти дам хиляда рубли.

Работникът отишъл при съдията. Съдията се позамислил и рекъл на търговеца:

— Ти казваш, че в кесията имало две хиляди рубли и един скъпоценен камък. А в тази кесия няма камък, значи кесията не е твоя. Нека тази кесия с парите остане у работника, додето се намери техният собственик, а ти съобщи за твоите загубени вещи, може пък да се намерят.

Търговецът, без да се противи, дал на работника хиляда рубли.

СЕЛЯНИНЪТ И ВОДНИЯТ ЦАР

Един селянин изтървал секирата си в реката; от мъка седнал на брега и почнал да плаче.

Водният цар го чул, съжалил селянина, изнесъл му от реката златна секира и казал:

— Твоя ли е тая секира?

Селянинът рекъл:

— Не, не е моя.

Водният цар изнесъл друга — сребърна секира. Селянинът пак казал:

— Не е моя секирата.

Тогава водният цар изнесъл истинската секира. Селянинът рекъл:

— Ето, тази е моята секира.

Водният цар подарил на селянина и трите секири, задето казал истината.

В къщи селянинът показал секирите на другарите си и разправил какво се случило с него.

Тогава един селянин намислил да направи същото: отишъл при реката, нарочно хвърлил своята секира във водата, седнал на брега и заплакал.

Водният цар изнесъл златната секира и запитал:

— Твоя ли е тази секира?

Селянинът се зарадвал и извикал:

— Моя, моя!

Водният цар не му дал златната секира и неговата не върнал, задето излъгал.

КОКИЧКАТА ИСТИНСКА СЛУЧКА

Една майка купи сливи и искаше да ги даде на децата си след обеди. Те бяха сложени в една чиния. Ваня никога не беше ял сливи и все ги миришеше. И те много му харесаха. Много му се искаше да ги изяде. Все ходеше край сливите. Когато нямаше никого горе в стаята, той не се сдържа, грабна една слива и я изяде. Преди обеди майката преброи сливите и видя, че няма една. Тя каза на бащата.

А след обеди бащата рече:

— Слушайте, деца, някой да не е изял една слива?

Всички казаха:

— Не.

Ваня се изчерви като рак и също каза:

— Не, аз не съм ял.

Тогава бащата рече:

— Не е хубаво, че някой от вас е изял сливата, но не е там бедата. Бедата е там, че в сливите има кокички и ако някой не умее да ги яде и глътне кокичката, след един ден ще умре. Аз от това се боя.

Ваня пребледня и каза:

— Не, аз хвърлих кокичката през прозорчето.

И всички се засмяха, а Ваня заплака.

ЧАПЛАТА, РИБИТЕ И РАКЪТ

Живяла една чапла край езерото и остаряла; нямала вече сили да лови риба. Почнала да премисля как да преживее с хитрина. И рекла на рибите:

— А вие, риби, не знаете, че над вас е надвиснала беда: чувах от хората, че искат да пресушат езерото и всички ви да изловят. Аз зная, че там зад планината има едно хубаво езерце. Бих ви помогнала, ама остарях; тежи ми летенето.

Рибите почнали да молят чаплата да им помогне.

Тогава чаплата рекла:

— Добре, ще се потрудя за вас, ще ви пренеса; само че не мога наведнъж, а поотделно.

Зарадвали се рибите; всички се замолили:

— Мене отнеси! Мене отнеси!

И чаплата се заловила да ги носи: вземала ги, изнасяла ги в полето и ги изяждала. И тъй изпояла много риби.

Живеел в езерото един стар рак. Когато чаплата почнала да изнася рибите, той се досетил каква е работата и рекъл:

— А сега, чапло, занеси и мене в новото жилище!

Чаплата взела рака и го понесла. Щом излетяла в полето, поискала да хвърли рака. Но ракът видял рибените костици по полето, стиснал с клещите си чаплата за шията и я удушил, а самият той допълзлял назад при езерото и разказал на рибите.

ЛИСИЦАТА И ТЕТРЕВЪТ

Тетревът седял на дървото. Лисицата се приближила до него и рекла:

— Здравей, тетревче, мое другарче, щом чух гласеца ти, бързо дойдох да те видя.

— Благодаря за добрата дума — рекъл тетревът.

Лисицата се престорила, че не дочула и рекла:

— Какво казваш? Не чух. А ти, тетревче, мое другарче, да беше слязъл да се разходиш по тревицата, да поговориш с мене, защото от дървото няма да чуя хубаво.

Тетревът рекъл:

— Страх ме е да сляза на тревата. За нас, птиците, е опасно да ходим по земята.

— Да не би да се боиш от мене? — казала лисицата.

— Ако не от тебе, от другите животни се боя — рекъл тетревът. — Има всякакви животни.

— Не, тетревче, мое другарче, преди малко излезе указ, по цялата земя да има мир. Сега вече зверовете не се закачат един друг.

— Виж, това е хубаво — рекъл тетревът, — защото ето че пристигат кучета, ако беше по старому, трябваше да си отидеш, а сега няма от какво да се боиш.

Лисицата чула за кучетата, наострила уши и искала да избяга.

— Къде отиваш? — рекъл тетревът. — Нали сега има указ, кучетата няма да те закачат.

— А кой ги знае — казала лисицата, — може да не са чули за указа.

И побягнала.

ОРЕЛЪТ И СВИНЯТА

Орелът си свил гнездо на дървото и отвъдил орлета. А под дървото дивата свиня отвъдила свинчета. Орелът летял за плячка и се връщал при своите орлета, а свинята ровила около дървото, ходела в гората и привечер донасяла храна на своите прасенца. И живеели орелът и свинята в дружба. Намислил котаракът да погуби орлетата и прасенцата. Отишъл при орела и рекъл:

— Ти, орльо, не лети далеко. Попоглеждай към свинята. Тя е намислила нещо лошо: иска да подрови дървото с корените. Виждаш, тя все копае.

Сетне котаракът отишъл при свинята и рекъл:

— Не ти е добър, свиньо, съседът. Вчера чух как орелът казваше на своите орлета: „Е, орленца, скоро ще ви нагостя с прасенце. Нека само свинята се махне, ще ви донеса да хапнете млечно прасенце.“

Оттогава орелът престанал да лети за плячка, а свинята не отивала вече в гората. Издъхнали от глад и орлетата, и прасенцата, а котаракът ги изял.

КОТКАТА И ЛИСИЦАТА

Захортували си котката и лисицата, как да се отърват от кучетата. Котката рекла:

— Аз не се боя от кучетата, защото зная една хитрина, която ме пази от тях.

А лисицата каза:

— Как може с една хитрина да се отървеш от кучетата. Аз зная седемдесет и седем хитрини и седемдесет и седем въртели.

Додето те говорели, налетели ловци и се втурнали кучета. Котката знаела една хитрина: тя скочила на дървото и кучетата не я хванали; а лисицата почнала своите въртели, но не се изплъзнала и кучетата я хванали.

КАК ВЪЛЦИТЕ УЧАТ ДЕЦАТА СИ

Вървах по пътя и чух зад себе си вик. Викаше едно момче — овчарче. То тичаше през полето и сочеше към някого.

Погледнах и видях — по полето бягат два вълка: единият — стар, а другият — млад. Младият носеше на гърба си удушено агне, а със зъбите го държеше за крака. Старият вълк тичаше отдире.

Когато видях вълците, втурнах се заедно с овчарчето след тях и ние почнахме да викаме. На нашия вик се притекоха селяни с кучета.

Щом като старият вълк видя кучета и хора, той се затече към младия, грабна от него агнето, метна го на гърба си и двата вълка побягнаха тозчас и се скриха от очите ни.

Тогава момчето захвана да разказва как била работата: от дола изскочил големият вълк, сграбчил агнето, удушил го и го понесъл.

Насреща изтичало вълчето и се хвърлило към агнето. Старият вълк дал на младия да носи агнето, а сам се затекъл край него без товар.

Но когато дойде бедата, старият остави учението и сам взе агнето.

ДВАМАТА ТЪРГОВЦИ ИСТИНСКА СЛУЧКА

Един беден търговец тръгнал на път и дал всичката си желязна стока на съхранение при един богат търговец. Когато се върнал, той отишъл при богатия търговец и си поискал назад желязото.

Богатият търговец бил продал вече всичката желязна стока и за да се отърве някак си, казал:

— С твоето желязо се случи нещастие.

— Какво?

— А бе, аз го сложих в житния хамбар. А там мишки колкото щеш. Те изгризали всичкото желязо. Сам видях, като го гризех. Ако не вярваш — иди виж.

Бедният търговец не влязъл в спор. Той казал:

— Какво ще гледам. Аз и тъй вярвам. Зная, че мишките винаги гризат желязото. Сбогом.

И бедният търговец си отишъл.

На улицата той видял, че играе едно момче — синът на богатия търговец. Бедният търговец помилвал момчето, взел го на ръце и го отнесъл в къщата си.

На другия ден богатият търговец срещнал бедния, разказал му за своето нещастие, че синът му изчезнал и го запитал не го ли е виждал, не е ли чувал за него?

Тогава бедният търговец рекъл:

— Как да не съм го видял? Щом посегнах вчера да изляза от твоя дом, видях как един ястреб се втурна право към твоето момче, грабна го и го отнесе.

Богатият търговец се разсърдил и рекъл:

— Срамота е да ми се смееш. Къде се е чуло и видяло ястреб да може да отнесе момче.

— Не, аз не се смея. Какво чудно има, че ястребът е отнесъл момчето, щом като мишките изядоха 1500 кила желязо. Всичко става.

Тогава богатият търговец разбрал и рекъл:

— Мишките не са изяли твоето желязо, ами аз го продадох и ще ти го заплатя двойно.

— Е, щом като е тъй, и ястребът не е отнесъл твоя син; и аз ще ти го върна.

МИШКАТА ПОД ЖИТНИЦАТА

Живяла една мишка под житницата. На пода в житницата имало дупчица и зърното се сипело през дупчицата. Животът на мишката бил хубав, но тя поискала да се похвали с живота си. Прогризала голям отвор на дупката и поканила другите мишки да ѝ отидат на гости.

— Елате — рекла тя — у дома. Ще ви нагостя. Храната ще стигне за всички.

Когато довела мишките, тя видяла, че дупката я няма никаква. Селянинът забелязал голямата дупка и я запушил.

СЕЛЯНИНЪТ И КРАСТАВИЦИТЕ

Отишъл веднъж един селянин да краде краставици в една зеленчукова градина. Пълзи той към краставиците и си мисли:

„Ето, ще отнеса торба краставици и ще ги продам; с парите ще купя кокошчица. Кокошката ще ми снесе яйца, ще седне да ги мъти и ще излюпи много пиленца. Ще отхраня аз пиленцата, ще ги продам и ще купя прасенце — женско; ще опраси свинката прасета. Ще продам прасетата и ще купя кобилка; кобилката ще ми окончи жребчета. Ще отхраня жребчетата, ще ги продам; ще си купя къща и ще си направя зеленчукова градина. Ще си направя зеленчукова градина, ще посадя краставици и няма да дам да ги крадат, добри пазачи ще си наема. Ще взема пазачи, ще ги поставя при краставиците, а сам ще се приближа ей тъй отстрана и ще викна:

— Ей вие, да пазите хубаво!“

Селянинът се бил замислил, съвсем забравил, че е в чужда градина и закрепял колкото му глас държи. Пазачите чули, изскочили и го набили.

МАГАРЕТО И КОНЯТ

Един човек имал магаре и кон. Вървели те по пътя; магарето рекло на коня:

— Тежко ми е, няма да домъкна всичко, вземи от мене поне малко.

Конят не послушал. Магарето паднало от напън и умряло. А когато стопанинът натоварил всичко от магарето на коня, а на туй отгоре и магарешката кожа, конят се завайкал:

— Ох, тежко на мене, бедния, тежко на мене, нещастника! Не исках мъничко да му помогна, а сега мъкна всичко, че и кожата.

ПРИЛЕПЪТ

Едно време имало голяма война между зверовете и птиците. Прилепът не се присъединявал нито към едните, нито към другите и все изчаквал да види кой ще надвие. Отначало птиците почнали да надвиват животните, тогава прилепът се присъединил към птиците, летял с тях и се наричал птица, но сетне, когато животните почнали да надделяват, прилепът се предал на животните. Той им показал своите зъби, лапи и цицки и ги уверявал, че е животно и че обича животните. Най-накрая все пак птиците победили. Тогава прилепът отново се предал на птиците, но птиците го прогонили. И към животните не можел вече да се присъедини, и оттогава прилепът живее по избите, в дупките, лети само по здрач и не се присъединява нито към животните, нито към птиците.

КУКУМЯВКАТА И ЗАЕКЪТ

Смрачило се. Кукумявките почнали да летят в гората из дола, да се оглеждат за плячка.

Изскочил на полянката един голям сив заек и почнал да се докарва. Старата кукумявка погледнала заека и кацнала на клона, а младата кукумявка рекла:

— Но защо не хванеш заека?

Старата отвърнала:

— Не е по силите ми — заекът е голям; ще се вкопчиш в него, а той ще те завлече в гъсталака.

Тогава младата кукумявка казала:

— А пък аз с едната лапа ще се вкопча, а с другата мигом ще се хвана за дървото.

И младата кукумявка се втурнала след заека, вкопчила се с лапата си в гърба му така, че всичките ѝ нокти се впили, а другата лапа приготвила, за да се залови за дървото. Щом заекът повлякъл кукумявката, тя здравата се хванала с другата лапа за дървото и си помислила: „Няма да избяга“.

Заекът се дръпнал и разкъсал кукумявката. Едната лапа останала на дървото, а другата на заешкия гръб. На следната година един ловец убил този заек и се зачудил, че на гърба му имало зараснали нокти от кукумявка.

ВРАНАТА И ГЪЛЪБИТЕ

Видяла враната, че хубаво хранят гълъбите, набелила се и се намъкнала в гълъбарника. Гълъбите отначало помислили, че тя е гълъб като тях и я пуснали. Но враната се забравила и загракала като врана. Тогава гълъбите започнали да я кълват и я прогонили. Враната литнала назад към своите, но враните се изплашили от нейната белина и също я прогонили.

ЛЪВЪТ И МИШКАТА

Лъвът спял. Мишката се затекла по тялото му. Той се пробудил и я хванал. Мишката се замолила да я пусне, тя рекла:

— Ако ме пуснеш, и аз ще ти направя добро.

Лъвът се засмял, че мишката обещавала да му стори добро, и я пуснал.

По-късно ловци хванали лъва и го вързали с въже за едно дърво. Мишката чула лъвския рев, дотърчала, прегризала въжето и казала:

— Помниш ли, ти се смееше, не мислеше, че аз мога да ти сторя добро, а сега виждаш — случва се и от мишка добро.

ЕДНАКВО НАСЛЕДСТВО

Един търговец имал двама синове. По-големият бил любимец на баща си и бащата искал на него да остави цялото наследство. Майката жалела по-малкия си син и помолила мъжа си да не обажда засега на синовете, как ще стане подялбата: тя искала някак си да изравни двамата свои синове. Търговецът я послушал и не обадил за решението си.

Веднъж майката седяла на прозореца и плачела; до прозореца се приближил един странник и я запитал защо плаче.

Тя рекла:

— Как да не плача, двамата ми синове за мене са равни, а баща им иска на единия син да даде всичко, а на другия нищо. Помолих мъжа си да не обажда за решението си на нашите синове, додето не намисля как да помогна на по-малкия. Но аз нямам свои пари и не зная как да си помогна на мъката.

Странникът рекъл:

— На твоята мъка е лесно да се помогне; иди и обади на синовете си, че по-големият ще получи цялото наследство, а по-малкият нищо; и те ще имат по равно.

По-малкият син, като узнал, че няма да има нищо, отишъл в чужди страни и се изучил на занаяти и науки, а по-големият живеел при баща си и на нищо не се учел, защото знаел, че ще бъде богат.

Когато бащата умрял, по-големият син нищо не умее да работи и изял всичкия си имот, а по-малкият се научил да печели в чуждата страна и станал богат.

ЕЛЕНЪТ И ЛОЗЕТО

Еленът се скрил от ловците в едно лозе. Когато ловците го отминали, еленът почнал да хрупа лозовите листа.

Ловците забелязали, че листата се движат и си помислили:

„Дали не е животното там, под листата?“ — Гръмнали и ранили елена.

Еленът казал на умираше:

— Така ми се пада, щом като исках да изям същите ония листа, които ме спасиха.

ЗАЙЦИ И ЖАБИ

Събрали се веднъж зайците и почнали да се оплакват от живота си:

— Ние гинем и от хората, и от кучетата, и от орлите, и от останалите зверове. По-добре изведнъж да умрем, отколкото да живеем в страх и да се мъчим. Хайде да се удавим!

И зайците се затекли към езерото — да се удавят. Жабите чули зайците и зацамбуркали във водата. Тогава един заек рекъл:

— Стойте, момчета! Да почакаме с давенето: ето че жабешкият живот, както изглежда, е по-лош от нашия: те се боят и от нас.

ПОДХВЪРЛЕНОТО ДЕТЕ ИСТИНСКА СЛУЧКА

Една бедна жена имаше дъщеря на име Маша. Една сутрин Маша тръгна за вода и видя, че пред вратата лежи нещо завито в парцали. Маша остави ведрото, за да развие парцалите. Когато се докосна до парцалите, от тях писна нещо: „Уа! Уа! Уа!“ Маша се наведе и видя, че това е мъничко червено детенце. То силно пищеше: „Уа! Уа!“ Маша го взе на ръце, отнесе го в къщи и почна да му дава мляко с лъжичка. Майка ѝ рече:

— Какво си донесла?

Маша каза:

— Детенце, намерих го пред нашата врата.

Майка ѝ рече:

— Ние и без това сме бедни, къде можем да храним и детенце? Ще ида при началника и ще кажа да го вземат.

Маша заплака и каза:

— Мамо то няма да яде много, остави го. Погледни, какви му са червенички и набръчкани ръчичките и пръстчетата.

Майката погледна, дожаля ѝ. Тя остави детенцето: Маша хранеше и повиваше детенцето и му пееше песни, когато го слагаше да спи.

СТАРИЯТ ДЯДО И ВНУЧЕТО

Един дядо станал много стар. Краката му не вървели, очите не виждали, ушите не слушали, нямал зъби. И когато ядъл, течало назад от устата му. Синът и снахата престанали да го канят на масата, а му давали да обядва зад печката. Занесли му веднъж да обядва в паничка. Той искал да я премести, но я изтървал и счупил. Снахата почнала да гълчи стареца, задето повреждал всичко в къщи и паничките трошел, и казала, че отсега нататък ще му дава да обядва в копанка. Старецът само въздъхнал и нищо не казал.

Седят веднъж мъжът и жената в къщи и гледат — синчето им играе на пода с дъсчици — нещо майстори. Тогава бащата го попитал:

— Какво правиш, Миша?

А Миша казал:

— Аз, татенце, правя копанка. Когато вие с мама остареете, ще ви храня с тази копанка.

Мъжът и жената се спогледали и заплакали. Досрамяло ги, задето така обиждали стареца; и почнали оттогава да го канят на масата и да се грижат за него.

ГРАДИНАРЯТ И СИНОВЕТЕ МУ

Един градинар искал да научи синовете си на градинарство. Като почнал да умира, той ги повикал и рекъл:

— Деца мои, когато умра, вие потърсете в лозето, каквото е скрито там.

Синовете помислили, че там има имане и когато баща им умрял, почнали да ровят и цялата земя прекопали. Имане не намерили, но лозето така хубаво прекопали, че почнало да ражда много повече плод. И те станали богати.

ТРИ ХЛЯБА И ЕДНО КРАВАЙЧЕ

Един селянин огладнял. Купил си един хляб и го изял; но му се искало още да яде. Купил си втори хляб и него изял; но все още му се искало да яде. Купил си трети хляб и него изял; и пак му се искало да яде. Най-подир си купил кравайчета и като изял едно, станал сит. Тогава селянинът се ударил по челото и рекъл:

— Ама че съм глупак! Защо изядох туй за туй толкова хлябове?
Още в началото трябваше да изям едно кравайче.

СОКОЛЪТ И ПЕТЕЛЪТ

Един сокол свикнал със стопанина си и кацал на ръката му, когато го викал: а петелът бягал от стопанина си и врещял, когато се приближавал до него. Соколът рекъл на петела:

— Вие, петлите, сте неблагодарни; личи си, че сте от робска порода. Само когато сте гладни, отивате при стопанина. Къде сме ние, дивите птици: много по-силни сме и да летим можем по-бързо от всички, но не бягаме от хората, а сами кацаме на ръцете им, когато ни викат. Ние помним, че те ни хранят.

Тогава петелът рекъл:

— Вие не бягате от хората, защото никога не сте видели печен сокол, а ние постоянно виждаме печени петли.

ЕЛЕНЪТ

Един елен се приближил до речицата, да се напие; видял се във водата и почнал да се радва на рогата си, че са големи и клонести, а като погледнал краката си, рекъл:

— Само краката ми са лоши и тънки.

Изведнъж изскочил един лъв и се хвърлил върху елена. Еленът търтил да бяга по равното поле. Той побягнал, но щом стигнал до гората, рогата му се заплели в клонака и лъвът го хванал. Когато дошъл краят му, еленът рекъл:

— Ама че съм глупав! Ония, за които мислех, че са лоши и тънки, ме спасяваха, а ония, на които се радвах, ме погубиха.

ЛЪВЪТ И ЛИСИЦАТА

Остарял лъвът, не можел вече да лови зверове и намислил да живее с хитрост. Влязъл той в пещерата, легнал и се престорил на болен. Започнали зверовете да го навестяват и той изяждал всичките, които влизали при него в пещерата. Лисицата се досетила каква е работата, застанала до входа на пещерата и рекла:

— Е, Лъвчо, как си?

Лъвът казал:

— Зле. Но ти защо не влезеш?

А лисицата рекла:

— Не влизам, защото по следите виждам — влизания много, а излизания няма.

ЛИПУНЮШКА

Имало едно време един дядо и една баба. Те си нямали деца. Дядото отишъл на нивата да оре, а бабата останала в къщи да пече тиганици. Бабата изпекла тиганиците и рекла:

— Ако имахме син, той щеше да занесе тиганиците на баща си, а сега по кого да ги пратя?

Изведнъж от памука излязло едно мъничко синче и казало:

— Здравей, майчице!

А бабата му рекла:

— Откъде се взе, синчето ми, и как те казват?

— Ти, майчице, изпреде памук и го нареди на купчинка; а пък аз там се излюпих. А името ми е Липунюшка^[1]. Дай, майчице, аз ще занеса тиганиците на татя.

Бабата казала:

— Ще ги занесеш ли, Липунюшка?

— Ще ги занеса, майчице.

Бабата завързала тиганиците в една кърпа и ги дала на синчето си. Липунюшка взел вързопчето и се затекъл към нивата.

В нивата се изпречила на пътя му купчинка и той викнал:

— Тате, тате, пренеси ме през купчинката! Аз ти донесох тиганици.

Старецът чул от нивата, че някой го вика, тръгнал да посрещне сина си, пренесъл го през купчинката и рекъл:

— Откъде си, синчето ми?

А момчето казало:

— Аз, тате, се излюпих в памука — и подало на баща си тиганиците.

Седнал старецът да похапне, а момчето рекло:

— Дай, тате, аз ще ора.

А старецът казал:

— Няма да ти стигнат силите за оране.

А Липунюшка хванал ралото и почнал да оре. Сам си оре и сам си песни пее.

Минал край тази нива един господар и видял, че старецът седи и похапва, а конят сам оре. Господарят излязъл от каретата и рекъл на стареца:

— Как така, старче, конят ти оре сам?

А старецът казал:

— Там оре момчето ми и то пее песни.

Господарят се приближил, чул песните и видял Липунюшка.

Тогава господарят рекъл:

— Старче! Продай ми момчето.

А старецът казал:

— Не, не мога да го продам, той ми е само един.

А Липунюшка казал на стареца:

— Продай ме, тате, аз ще избягам от него.

И селянинът продал момчето за сто рубли. Господарят дал парите, взел момчето, загънал го в кърпичка и го сложил в джоба си. Стигнал в къщи и рекъл на жена си:

— Донесох ти нещо хубаво.

А жената казала:

— Покажи, какво е?

Господарят извадил кърпичката си от джоба, разгънал я, а в кърпичката нямало нищо. Липунюшка вече отдавна бил побягнал при баща си.

[1] *Липунюшка* — излюпено. ↑

ТРИТЕ МЕЧЕТА

Едно момиченце отиде от къщи в гората. В гората то се заблуди и почна да търси път за дома си, но не намери, а стигна в гората при една къщурка.

Вратата беше отворена. То погледна през вратата, видя, че в къщурката няма никой и влезе.

В тази къщурка живееха три мечки. Едната мечка беше баща, наричаха я Михаил Иванич. Тя беше голяма и рунтава. Другата беше женска. Тя беше по-малка и я наричаха Настася Петровна. Третото беше малко меченце и го наричаха Мишутка. Мечките ги нямаше в къщи, бяха отишли да се разходят в гората.

В къщурката имаше две стаи: едната трапезария, другата спалня. Момиченцето влезе в трапезарията и видя на масата три паници с чорба. Първата паница, много голяма, беше на Михаил Иванич. Втората паница, по-малка, беше на Настася Петровна. Третата, синичка паничка, беше на Мишутка. До всяка паница лежеше лъжица: голяма, средна и мъничка.

Момиченцето взе най-голямата лъжица и сръбна от най-голямата паница; сетне взе средната лъжица и сръбна от средната паница; сетне взе мъничката лъжичка, сръбна от синичката паничка и Мишуткината чорбичка му се стори най-хубава от всички.

Момиченцето поиска да седне и видя до масата три стола: единият голям — на Михаил Иванич, другият по-малък — на Настася Петровна и третият — мъничък със синичка възглавничка — на Мишутка. То се покатери на големия стол и падна; после седна на средния стол, но върху него беше неудобно; после седна на мъничкото столче и се засмя — толкова беше хубаво. То взе синичката паничка на коленете си и почна да яде. Изяде всичката чорба и захвана да се люлее на стола.

Столчето се строши и то падна на пода. Стана, дигна столчето и отиде в другата стая. Там имаше три кревата: единият голям — на Михаил Иванич, другият среден — на Настася Петровна, третият

мъничък — на Мишенка. Момиченцето легна на големия — беше му премного широко; легна на средния — беше премного високо; легна на мъничкото — креватчето беше тъкмо по мярката му — и заспа.

А мечките се върнаха в къщи гладни и поискаха да обядват.

Голямата мечка взе своята паница, надникна и зарева със страшен глас:

— КОЙ МИ Е СЪРБАЛ ОТ ПАНИЦАТА?

Настася Петровна погледна своята паница и заръмжа по-тихо:

— КОЙ МИ Е СЪРБАЛ ОТ ПАНИЦАТА?

А Мишутка видя празната си паничка и записка с тънък глас:

— Кой ми е сърбал от паницата и е изсърбал всичко?

Михайло Иванич погледна своя стол и закрещя със страшен глас:

— КОЙ Е СЯДАЛ НА МОЯ СТОЛ И ГО Е МРЪДНАЛ ОТ МЯСТОТО МУ?

Настася Петровна погледна своя стол и заръмжа по-тихо:

— КОЙ Е СЯДАЛ НА МОЯ СТОЛ И ГО Е МРЪДНАЛ ОТ МЯСТОТО МУ?

Мишутка погледна своето строшено столче и писна:

— Кой е сядал на моя стол и го е строшил?

Мечките отидоха в другата стая.

— КОЙ Е ЛЯГАЛ В МОЕТО ЛЕГЛО И ГО Е ИЗПОМАЧКАЛ? —

зарева Михайло Иванич със страшен глас.

— КОЙ Е ЛЯГАЛ В МОЕТО ЛЕГЛО И ГО Е ИЗПОМАЧКАЛ? —

заръмжа Настася Петровна по-тихо.

А Мишутка подложи скамейчицата, изкачи се на своето креватче и писна с тънък глас:

— Кой е лягал в моето легло?...

И изведнъж видя момиченцето и почна да пищи така, сякаш го колят:

— Ето го! Дръж, дръж! Ето го! Ай-яй! Дръж!

Поиска да го ухапе. Момиченцето отвори очи, видя мечето и се хвърли към прозореца. Прозорецът беше отворен, то скочи през прозореца и побягна. А мечките не можаха да го настигнат.

ЖЪЛТУРКО

Жълтурко седеше върху едно тревно стръкче на припек, в ъгъла между външната стълба и стената на къщата и с ужас гледаше Никита, който се приближаваше.

Главата на Жълтурко беше отметната върху гърба, човката с ивица, жълта по цялата дължина, лежеше на дебелия гуша. Жълтурко цял се накокошени, прибра краката си под корема. Никита се наведе към него, а той отвори уста, за да изплаши момчето. Никита го сложи между дланите си. Той беше още сивичък скорец — навярно се беше опитал да излети от гнездото, но неопитните криле не издържали и той паднал и се мушнал в ъгъла, върху притиснатите към земята листа на глухарчето.

Сърцето на Жълтурко отчаяно тупаше. „Няма да успееш да ахнеш — си мислеше той, — веднага ще те налапат“. Той самият добре знаеше как трябва да се лапат червеи, мухи и гъсеници.

Момчето го поднесе към устата си. Жълтурко затвори с ципицата черните си очи, сърцето му почна да подскача под перата. Но Никита само подхна върху главата му и го отнесе в къщи: значи беше сит и е решил да изяде Жълтурко малко по-късно.

Александра Леонтевна, като видя скореца, го взе също така, както и Никита в дланите си и дъхна върху главичката му.

— Още е съвсем мъничък, бедничкият — рече тя, — какъв е жълтоуст, Жълтурко.

Сложиха скореца върху дъската на прозореца, разтворен към градината и замрежен с прозрачно платно. Откъм стаята също замрежиха прозореца до половината с платно. Жълтурко веднага се мушна в ъгъла, като се стараеше да покаже, че няма да продаде евтино живота си.

Вън зад белия димец на прозрачното платно шумоляха листата, биеха се върху хреста презрените врабчета-разбойници, оскърбителите. От другата страна, също зад платното, гледаше

Никита; очите му бяха големи, подвижни, загадъчни, пленителни. „Пропаднах, пропаднах“ — си мислеше Жълтурко.

Ала Никита не го изяде и до вечерта, само пусна зад платното мухи и червеи. „Охранват ме — мислеше си Жълтурко и гледаше накриво червения безок червей, който се виеше пред самата му човка като змия. — Няма да го ям, червеят не е истински, измама.“

Слънцето се спусна зад листата. Сива приспивна светлина затваряше очите — все по-силно се вкопчваше Жълтурко с ноктичките в дъската на прозореца. Ето че очите му не виждат вече нищо. Замлъкват птиците в градината. Приспивно, сладко мирише на влага и трева. Все по-дълбоко потъва главата му в перушината. Като се накокошини сърдито — за всеки случай, — Жълтурко се полюшна малко напред, сетне върху опашката си и заспа.

Събудиха го врабчетата — те се държаха неприлично, биеха се върху люляковото клонче. В сивкавата светлина висеха мокри листа. Сладко, весело, с потракване засвири надалеч скорец. „Сили нямам, яде ми се, дори ми се повръща“ — си помисли Жълтурко и видя червея, вмъкнал се до половината в цепнатинката на прозоречната дъска, подскочи към него, клъвна го за опашката, измъкна го и го погълна: „Не е лош, червеят беше вкусен“.

Светлината ставаше по-синя. Запяха птиците. И ето че през листата върху Жълтурко падна топъл, ярък, слънчев лъч. „Още има да живеем“ — си помисли Жълтурко и като подскочи, клъвна една муха и я погълна.

В това време загърмяха стъпки, приближи се Никита и пъхна зад прозрачното платно огромната си ръка: като разтвори пръстите си, изсипа върху дъската мухи и червеи. Жълтурко, ужасен, се мушна в ъгъла, разпери криле, гледаше ръката, но тя увисна над главата му и се прибра зад платното и странните, лакоми, преливащи се очи отново загледаха Жълтурко.

Когато Никита си отиде, Жълтурко се опомни и започна да мисли: „Значи не ме изяде, а можеше. Значи той не яде птици. Е, тогава няма от какво да се боя.“

Жълтурко се наяде до насита, почисти перата си с човчица и заподскача по дължината на дъската. Като гледаше врабчетата, забеляза едно старо с оскубано теме и започна да го дразни, да върти глава, да подсвирква: фюют, чилик-чилики, фюют. Врабчето се

разсърди, наежи се, с разтворена човка се хвърли към Жълтурко и се вмъкна в платното. „Изпати ли си? Така ти се пада“ — си помисли Жълтурко и като се полюляваше, тръгна по дъската на прозореца.

Сетне Никита отново се появи, пъхна ръката си, този път празна, и доста я доближи. Жълтурко подскочи, с всички сили го клъвна по палеца, отскочи и се приготви за бой. Но Никита само отвори уста и извика: ха-ха-ха!

Така мина денят — нямаше от какво да се бои, храната добра, но е скучничко. Жълтурко едва дочака полумрака и се наспа тази нощ с удоволствие.

Сутринта, като се нахрани, започна да оглежда как да се измъкне иззад платното. Обиколи цялото прозорче, но никъде нямаше пукнатинки. Тогава скочи при чинийката и започна да пие — събираше вода в човчицата си, отмяташе главичката си назад и гълташе, — по гърлото се плъзгаше топчица.

Денят беше дълъг. Никита донасяше червеи и чистеше с гъше перо прозоречната дъска. Сетне плешивото врабче намисли да се сбие с враната, но тя така го чузна, че то като камъче се гмурна в листата и гледаше оттам настръхнало.

Прилетя за нещо една сврака под самия прозорец, врякаше, суетеше се, тръскаше опашката си, нищо свястно не направи.

Дълго, нежно пееше червеношийката за горещата слънчева светлина, за медените детелини — Жълтурко дори се натъжи, а в гърленцето му нещо просто клокочеше, искаше му се да запее — но къде, на прозорчето ли, зад мрежицата!...

Отново обиколи прозоречната дъска и видя едно ужасно животно: то вървеше, промъкваше се крадешком с късите си меки лапи, пълзеше по корем върху пода. Главата му беше кръгла, с редки щръкнали мустаци, а в зелените очи и тесните зеници гореше дяволска злоба. Жълтурко дори приклезна, не се движеше.

Котаракът Василий Василевич меко подскочи, вкопчи се с дългите си нокти в края на прозоречната дъска, гледаше през прозрачното платно Жълтурко и отвори уста... Господи! В устата му се жълтееха големи зъби, по-дълги от Жълтурковата човка... Котаракът удари с късата си лапа, разкъса платното... Сърцето на Жълтурко се преобърна, крилата му клюмнаха... Но в това време — съвсем навреме — се появи Никита, хвана котарака за подвижната кожа и го хвърли

към вратата. Василий Василевич обидено измяука и избяга, като влачеше опашката си.

„Няма по-силно животно от Никита“ — мислеше след този случай Жълтурко. И когато Никита отново се приближи, той се остави да го поглади по главичката, макар че от страх все пак седна на опашката си.

Свърши се и този ден. Сутринта съвсем веселият Жълтурко пак тръгна да разглежда помещението и тутакси видя дупката на онова място, където котаракът разкъса платното с ноктите си. Жълтурко пъкна главата си там, огледа се, измъкна се навън, скочи в подвижния лек въздух и като ситно-ситно пърперкаше с крилцата, полетя над самия под.

При вратата той се издигна и във втората стая видя четирима души около една кръгла маса. Те ядяха — вземаха в ръце големи парчета и ги слагаха в устата си. И четиримата обърнаха главите си и без да се движат, гледаха Жълтурко. Той разбра, че трябва да се спре във въздуха и да завие назад, но не можа да направи този труден завой по време на пълния летеж, падна, както летеше, преобърна се и кацна на масата между купичката със сладкото и захарницата... И мигом видя пред себе си Никита. Тогава без да му мисли, Жълтурко скочи на купичката, а от нея върху рамото на Никита и кацна, накокошини се, дори покри очите си наполовина с ципичката.

Като се насяда върху рамото на Никита, Жълтурко хвъркна под тавана, хвана една муха, поседя на фикуса в ъгъла, повъртя се под полилея и щом огладня, литна към своя прозорец, където имаше приготвени за него пресни червейчета.

Надвечер Никита постави върху дъската на прозореца дървена къщичка със стълбичка и площадка, с вратичка и две прозорчета. На Жълтурко се хареса, дето вътре в къщичката беше тъмно, скочи там, повъртя се и заспа.

А през същата нощ, в килера, котаракът Василий Василевич, заключен поради опит за буйство и грабеж, ревеше с прегракнало мяукане и не искаше дори да лови мишки, седеше пред вратата и мяукаше така, че и на самия него беше неприятно.

Така в къщата, освен котарака и таралежа, заживя трета жива душа — Жълтурко. Той беше много самостоятелен, умен и предприемчив. Харесваше му да слуша как разговарят хората и когато

те седяха до масата, той се вслушваше, като навеждаше главичката си, изговаряше с напевен гласец: „Саша“ — се покланяше. Александра Леонтевна уверяваше, че той се покланя именно на нея. Като видеше Жълтурко, майка ни винаги му казваше: „Здравей, здравей, птичин сивчо, енергичен и пъргав“. Жълтурко тутакси скачаше върху шлейфа^[1] на мамината рокля и се взеше след нея много доволен.

Така преживя той до есента, порасна, покри се с черни пера, които се преливаха като гарваново крило, научи се хубаво да говори руски, почти през целия ден живееше в градината, но в полумрак неизменно се връщаше в своята къща на прозоречната дъска.

През август го подмавиха диви скорци в ятото, научиха го да лети и когато в градината почнаха да капят листата, Жълтурко с пукването на зората отлетя с прелетните птици отвъд морето, в Африка.

[1] *Шлейф* — дълга пола на женска рокля, която се влачи отзад. ↑

СТАРИЯТ КОН

У дома имаше един побелял старец Пимен Тимофеич. Той беше на деветдесет години. Живееше при своя внук и нищо не работеше. Гърбът му беше прегънат: ходеше с тояга и едвам придвижваше краката си. Зъби съвсем нямаше, лицето му беше набръчкано. Долната му устна трепереше; когато ходеше и когато говореше, той мляскаше с устни и не можеше да се разбере какво казва.

Ние бяхме четирима братя и всички обичахме да яздим на кон. Но кратки коне за езда няхахме. Само на един стар кон ни позволяваха да яздим; този кон се наричаше Воронок.

Веднъж мама ни позволи да яздим на коне и ние всички отидохме в конюшната с прислужника. Коларят оседла за нас Воронок и пръв тръгна най-големият ми брат. Той язди дълго; язди до хармана и около градината и когато се приближи на връщане, ние извикахме:

— Хайде, сега препусни!

Най-големият ми брат почна да удря Воронок с крака и с камшик и Воронок препусна край нас.

След най-големия яхна коня вторият ми брат. И той язди дълго и също тъй с камшика засили Воронок и препусна откъм планината. Той искаше още да язди, но третият ми брат се помоли по-скоро да пусне него. Третият ми брат се разходи и до хармана, и около градината, дори и в селото и бързо препусна откъм планината към конюшната. Когато той се приближи към нас, Воронок пръхтеше, а шията и плещите му бяха потъмнели от пот.

Като дойде моят ред, аз исках да зачудя братята си и да им покажа колко хубаво яздя — почнах да подканям Воронок с всички сили, но Воронок не искаше да се отдели от конюшната. И колкото и да го удрях, той не искаше да препуска, а вървеше ходом, при това все завиваше назад. Аз се ядосвах на коня, колкото можех го биех с камшика и с краката си. Стараех се да го удрям по онези места, където го болеше повече, счупих камшика и с остатъка от камшика почнах да го удрям по главата. Ала Воронок все не искаше да препуска. Тогава

обърнах назад, приближих се до прислужника и поисках по-здрав камшик. Но прислужникът каза:

— Стига сте яздили, господарю, слизайте. Защо мъчите коня?

Обидих се и рекох:

— Но как тъй, аз никак не съм яздил! Гледай как ще препусна сега. Дай ми, моля ти се, по-здрав камшик. Аз ще го разгорещя.

Тогава прислужникът поклати глава и каза:

— Ах, господарю, вие нямате милост: какво ще го разгорещявате? Та той е на двадесет години. Конят е измъчен, едва диша, пък и стар е. Ами че той е толкова стар, все едно като Пимен Тимофеич. Я да възседнете Тимофеича и да го подгонете тъй пряко сили с камшика — какво, нямаше ли да ви дожалее за него?

Спомних си за Пимен и послушах прислужника. Слязох от коня и когато погледнах как издуваше потните си хълбоци, тежко дишаше с ноздрите и помахваше проскубаната си опашница, разбрах, че на коня беше трудно. А пък аз мислех, че му е също тъй весело, както на мене. Тъй ми дожаля за Воронок, че почнах да го целувам по потната шия и да го моля да ми прости, задето съм го бил.

Оттогава пораснах голям и винаги когато видя, че мъчат коне, аз ги жаля и винаги си спомням за Воронок и Пимен Тимофеич.

ПОЖАР ИСТИНСКА СЛУЧКА

По жътва мъжете и жените отидоха на работа. В село останаха само старците и малките. В една къща остана една бабичка с три внучета. Бабичката напали печката и легна да си почине. По нея кацах мухи и я хапеха. Тя покри главата си с кърпа и заспа. Едната от внучките, Маша (тя беше на три години), отвори печката, нагребва въглища е едно чирепче от гърне и отиде на пруста. А на пруста имаше снопи. Жените бяха приготвили тези снопи за въжа. Маша донесе въглените, сложи ги под снопите и почна да духа. Когато сламата почна да се разгаря, тя се зарадва, отиде в къщи, доведе за ръка братчето си Кирюшка (то беше на година и половина и току-що се беше научило да ходи) и рече: „Погледни, Килюшка, каква печка лаздухах“. Снопите вече горяха и пращяха. Щом димът обхвана пруста, Маша се изплаши и побягна назад, в къщи. Кирюшка падна на прага, разби си носа и заплака. Маша го намъкна в къщи и двамата се скриха под скамейката. Бабичката нищо не чуваше и спеше. По-голямото момче, Ваня (то беше на осем години), се намираше на улицата. Когато видя, че от пруста излиза дим, то се втурна към вратата, промъкна се през дима в къщата и почна да буди баба си; но бабичката беше замаяна от съня и забравила за децата, тя изскочи и се затече по дворовете за хора. В туй време Маша седеше под скамейката и мълчеше; само малкото момче ревеше, защото си беше зле разбило носа. Ваня чу неговия рев, погледна под скамейката и викна на Маша: „Бягай, ще изгориш!“ Маша побягна към пруста, но от дима и огъня не можеше да се мине. Върна се назад. Тогава Ваня, отвори прозореца и й каза да се измъкне. Когато тя се измъкна, Ваня грабна братчето си и го повлече. Но момчето беше тежко й се противеше на брата си. То плачеше и блъскаше Ваня. Ваня два пъти падна, додето го довлече до прозореца; вратата на къщата вече се беше запалила. Ваня навря главата на момчето през прозореца и искаше да го пробута; но момчето (то беше много изплашено) се хвана с ръчичките и не ги пускаше.

Тогда Ваня извика на Маша: „Тегли го за главата!“ — и сам го тикаше отзад. Така го извлякоха през прозореца на улицата и сами изскочиха.

КАК СЕЛЯНИНЪТ РАЗДЕЛИЛ ГЪСКИТЕ

Свършило се житото на един беден селянин. И намислил той да си поиска жито от господаря. За да не отиде при господаря с празни ръце, селянинът хванал гъската си, изпекъл я и я понесъл. Господарят приел гъската и рекъл на селянина:

— Благодаря ти, селяко, за гъската; само че не зная как ще разделим твоята гъска. Аз имам жена, двама синове и две дъщери. Как да разделим гъската, без да обидим никого?

Селянинът казва:

— Аз ще я разделя.

Взел едно ножче, отрязал главата и рекъл на господаря:

— Ти си глава на целия дом, на тебе главата.

Сетне отрязал задната част и я подал на господарката:

— Ти — казва, — седиш в къщи, къщата наглеждаш, на тебе задната част.

Сетне отрязал краката и ги подал на синовете:

— На вас — казва — крачетата, да тепате по бащините пътечки.

А на дъщерите дал крилете:

— Вие — казва, — скоро ще отлетите от къщи, ето ви по едно крилце. А останалото ще си взема аз! — И си взел цялата гъска.

Господарят се позасмял и дал на селянина жито и пари.

Чул един богат селянин, че господарят наградил бедния селянин с жито и пари за гъската, опекар пет гъски и ги понесъл на господаря.

Господарят рекъл:

— Благодаря ти за гъските. Но аз имам жена, двама синове и две дъщери — всичко шестима; как да си разделим по равно твоите гъски?

Почнал богатият селянин да мисли, но нищо не измислил.

Пратил господарят за бедния селянин и му заповядал да раздели гъските. Бедният селянин взел едната гъска, дал я на господаря и господарката и рекъл:

— Ето че сте трима с гъската.

Една дал на синовете:

— И вие — казва — сте трима.

Една дал на дъщерите:

— И вие сте три.

А за себе си взел две гъски:

— Ето — казва — и ние сме трима с гъските, на всички по равно.

Господарят се позасмял и дал на бедния селянин още пари и жито, а богатия прогонил.

ЛЕБЕДИ

Ято лебеди летели от студената страна към топлите земи. Те летели през морето. Летели ден и нощ и втори ден и втора нощ, без да си почиват, летели над водата. На небето имало пълна луна и лебедите виждали далеко долу под себе си синеещата се вода. Всичките лебеди се уморили, като махали с криле, но не спирали, а продължавали да летят. Отпреде летели старите, силните лебеди, отзад летели онези, които били по-млади и по-слаби. Един млад лебед летял подир всички. Силите му отслабнали. Той плеснал с криле и не можел да лети по-нататък. Тогава, като отпуснал крилете си, той поел надолу. Все по-близо и по-близо се спускал към водата, а другарите му все по-далече и по-далече се белеели в лунната светлина. Лебедът се отпуснал върху водата и свил криле. Морето се развъннувало под него и го залюляло. Ятото лебеди едва се виждали като бяла черта върху светлото небе. И едва се чувало в тишината, как шумолели крилете им. Когато те съвсем се скрили от погледа, лебедът извил назад шията си и затворил очи. Той не се движел и само морето, като се повдигало и спускало подобно широка ивица, го повдигало и спускало. Призори лек ветреца започнал да люлее морето. И водата плакнела бялата гръд на лебеда. Лебедът отворил очи. На изток се червенеела зората, а месецът и звездите станали по-бледи. Лебедът въздъхнал, проточил шията си, плеснал с криле, повдигнал се и полетял, като опирал крилете си до водата. Той се издигал все по-високо и по-високо и когато водата останала далеко под него, полетял напред в оная посока, където били топлите страни. Той летял сам над тайните води натам, където отлетели другарите му.

ФИЛИПЧО ИСТИНСКА СЛУЧКА

Имаше едно момче, наричаха го Филип. Веднъж всичките деца тръгнаха на училище. Филип взе шапката си и също искаше да иде. Но майка му каза:

— Закъде се гласиш, Филипчо?

— За училище.

— Ти си още малък, не е за тебе. — И майка му го остави в къщи.

Децата отидоха на училище. Бащата още заранта отиде в гората, майката отиде да работи с надница. Останаха в къщи Филипчо и баба му на печката. Омръзна на Филипча да седи сам, бабичката заспа, а той почна да си търси шапката. Своята не намери, взе вехтата бащина и тръгна за училище.

Училището беше зад селото до църквата. Когато Филипчо вървеше през своята махала, кучетата не го закачаха, те го познаваха. Но щом излезе при чуждите дворове, изскочи Жучка, почна да лае, а след Жучка голямото куче Волчок. Филипчо търти да бяга, а кучетата след него, Филипчо почна да крещи, спъна се и падна. Излезе един селянин, пропъди кучетата и рече:

— Къде, немирнико, тичаш сам?

Филипчо нищо не каза, подбра си полите и се втурна да бяга с всички сили. Дотърча до училището. Пред вратата нямаше никого, но се чуваше как в училището ехтят гласовете на децата. Страх обзе Филипча: ами ако учителят ме прогони? И започна да мисли какво да направи. Ако се върне назад — кучето пак ще го заяде, в училището да иде — от учителя го е страх. Край училището мина една жена с ведро и рече:

— Всички се учат, а ти какво стоиш тук?

Тогава Филипчо влезе в училището. В преддверието свали шапката си и отвори вратата. Цялото училище беше пълно с деца.

Всички викаха своето си, а учителят с червено шалче ходеше по средата.

— Ти какво искаш? — викна той на Филипчо.

Филипчо стискаше шапката си и нищо не говореше.

— Но кой си ти?

Филипчо мълчеше.

— Да не си ням?

Филипчо тъй се беше наплашил, че не можеше да говори.

— Тогава иди си в къщи, щом като не щеш да говориш.

А Филипчо искаше да каже нещо, но гърлото му беше пресъхнало от страх. Той погледна учителя и заплака. Тогава на учителя дожаля за него. Той го помилва по главата и запита децата, кое е това момче.

— Това е Филипчо, братът на Костюшка. Той откога моли да го пуснат на училище, но майка му не го пуца, затуй скришом е дошъл в училището.

— Тогава седни на чина до брата си, а пък аз ще помоля майка ти да те пуска на училище.

Учителят започна да показва на Филипчо буквите, но Филипчо ги знаеше вече и умееше малко да чете.

— Хайде, сричай си името.

Филипчо рече:

— Фе-и-фи, ле-и-ли, пе-че-о-пчо.

Всички се засмяха.

— Юнак — каза учителят. — Но кой те научи да четеш?

Филипчо се престраши и каза:

— Костюшка. Аз съм досетлив, изведнъж разбрах всичко. Аз съм много хитър!

Учителят се засмя и рече:

— Не бързай да се хвалиш, ами се учи.

Оттогава Филипчо почна да ходи с децата на училище.

ВРАБЕЦЪТ И ЛЯСТОВИЧКИТЕ

Веднъж стоях на двора и гледах към гнездото на лястовичките под стряхата. Двете лястовички пред мене отлетяха и гнездото остана празно.

По времето, докато ги нямаше, от покрива литна надолу един врабец, скочи върху гнездото, огледа се, махна с крилца и бързо се мушна в гнездото; сетне подаде оттам главичката си и зацвърча.

Наскоро след това прилетя към гнездото лястовичката. Тя се пъкна в гнездото, но щом като видя гостенина, запищя, заудря криле на място и отлетя.

Врабецът седеше и цвърчеше.

Изведнъж прилетяха ято лястовички: всичките лястовички долетяха до гнездото — сякаш за да видят врабеца, и пак отлетяха.

Врабецът не се плашеше, въртеше глава и цвърчеше.

Лястовичките отново долитаха до гнездото, нещо правеха и отново отлитаха.

Лястовичките долитаха не току-тъй: те донасяха, всяка в човчицата си, кал и по малко запушваха отвора на гнездото.

Пак отлитаха и пак прилитаха лястовичките и все повече и повече замазваха гнездото и отворът ставаше все по-тесен и по-тесен.

Отначало се виждаше шията на врабеца, сетне вече само главичката, сетне човчицата, а сетне нищо вече не се виждаше; лястовичките съвсем го зазидаха в гнездото, отлетяха и с писък започнаха да се въртят около къщата.

СКОКЪТ

Един кораб, след околотсветска обиколка, се връщаше в родината. Времето беше тихо, всички хора бяха на палубата. Сред хората се въртеше една голяма маймуна и забавляваше всички. Тази маймуна се кривеше, скачаше, правеше смешни муцуни, подражаваше на хората и ясно беше — тя знаеше, че се забавляват с нея и поради това още повече се увеличаше.

Тя подскочи до едно дванадесетгодишно момче, син на корабния капитан, дръпна шапката от главата му, сложи я на своята и пъргаво се покатери по мачтата. Всички се засмяха, а момчето остана без шапка и само не знаеше да се смее ли, или да се сърди.

Маймуната седна на първия марс^[1] на мачтата, свали шапката и почна да я къса със зъби и лапи. Тя сякаш дразнеше момчето, сочеше го и му правеше муцуни. Момчето ѝ се заклани и викна, но тя още по-жестоко късаше шапката. Матросите почнаха по-силно да се смеят, а момчето почервеня, свали куртката си и се метна след маймуната по мачтата. За една минута то се покатери по въжето на първия марс; но маймуната още по-ловко и по-бързо от него в същата минута, когато то смяташе да хване шапката, се покатери още по-високо.

— Ти все пак няма да ми избягаш! — извика момчето и се покатери по-нагоре.

Маймуната отново го подмами, изкачи се още по-високо, но момчето вече се беше запалило и не отстъпваше. Така маймуната и момчето в една минута стигнаха до самия връх. На самия връх маймуната се протегна в цялата си дължина и като се вкопчи със задната си ръка за въжето, окачи шапката на края на последния марс, а самата се покатери на връх мачтата и оттам се кривеше, показваше зъбите си и се радваше. От мачтата до края на марса, където висеше шапката, имаше около метър и половина, тъй че тя можеше да се вземе само ако ръцете пуснат въжето и мачтата.

Но момчето се беше много запалило. То остави мачтата и стъпи на марса.

На палубата всички гледаха и се смееха на това, което вършеха маймуната и капитанският син; но щом видяха, че той пусна въжето и стъпи на марса, като полюляваше ръцете си всички примряха от страх.

Стъпеше ли накриво — щеше да се пребие като нищо върху палубата. Но и да не стъпеше накриво, а стигнеше до края на марса и вземеше шапката, мъчно щеше да бъде за него да се обърне и стигне назад до мачтата.

Всички мълчаливо го гледаха и чакаха какво ще стане.

Изведнъж сред хората някой ахна от страх.

Момчето се опомни от този вик, погледна надолу и се залюля.

В това време капитанът на кораба, бащата на момчето, излезе от каютата. Той носеше пушка, за да стреля чайки. Той видя сина си на мачтата, мигом се прицели в него и извика:

— Във водата! Скачай веднага във водата! Ще те застрелям!

Момчето се люлееше, но не разбираше.

— Скачай или ще те застрелям!... Едно, две...

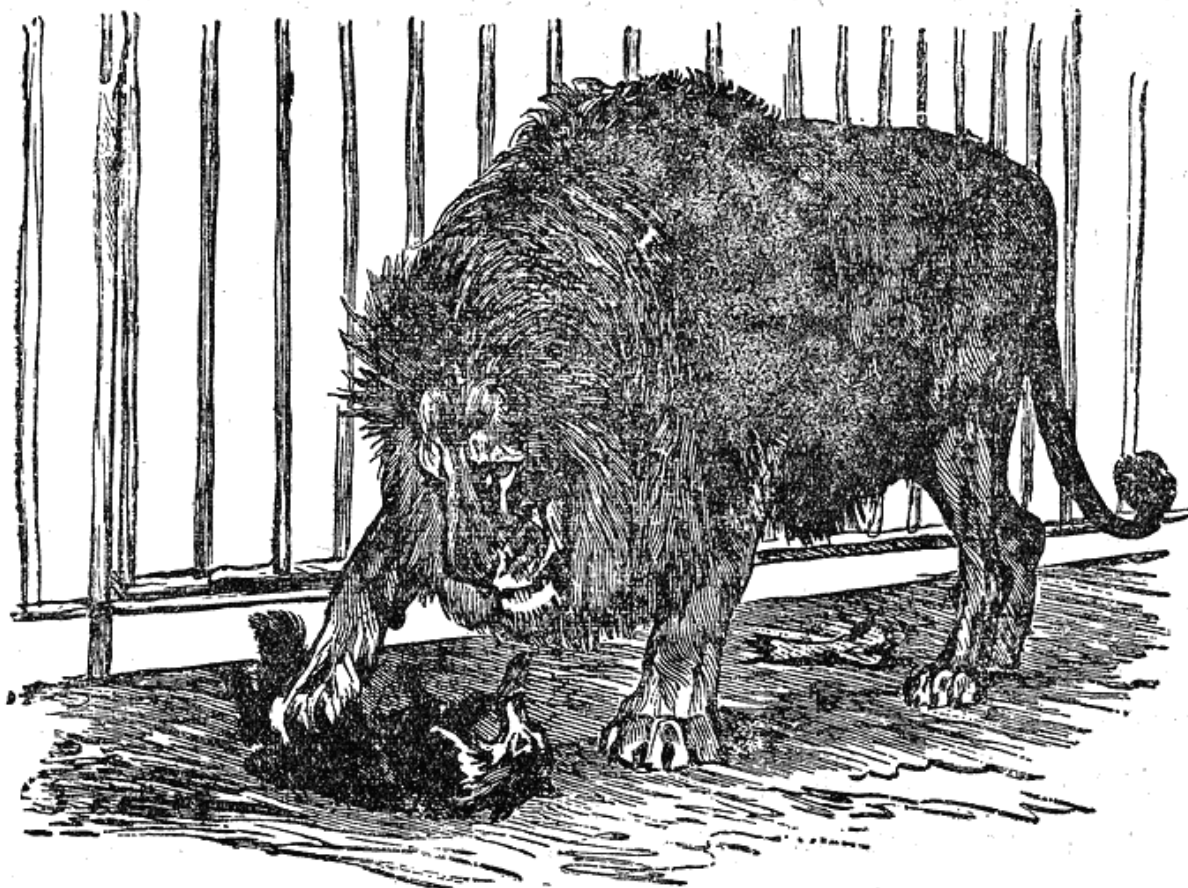
И щом бащата извика „три“ — момчето се залюля с глава надолу и скочи.

Като топовен снаряд плъсна тялото на момчето в морето и докато вълните го закрийт, двадесетина храбри матроси вече скочиха от кораба в морето. След около четиридесет секунди — те се сториха дълги на всички — тялото на момчето изплува. Хванаха го и го изтеглиха на кораба. След няколко минути от устата и носа му потече вода и то почна да диша.

Когато капитанът видя това, той изведнъж извика, сякаш нещо го душеше, и избяга в каютата си, за да не види никой как плаче.

[1] *Марс* — напречно дърво върху мачтата. ↑

ЛЪВЪТ И КУЧЕНЦЕТО

В Лондон показвали диви зверове и срещу гледането вземали пари или кучета и котки за храна на дивите зверове.

На един човек се доцяло да погледа зверовете; той хванал на улицата едно кученце и го занесъл в зверилницата. Пуснали го да гледа, а кученцето взели и хвърлили в клетката при лъва, за да го изяде.

Кученцето подвило опашка и се притиснало в ъгъла на клетката. Лъвът се приближил до него и го подушил.

Кученцето легнало на гръб, вдигнало лапичките си и започнало да маха с опашчица.

Лъвът го бутнал с лапата и го преобърнал.

Кученцето скочило и застанало пред лъва на задните си лапички.

Лъвът гледал кученцето, обръщал глава от една страна на друга и не го бутал.

Когато собственикът хвърлил на лъва месо, лъвът откъснал едно парче и го оставил на кученцето.

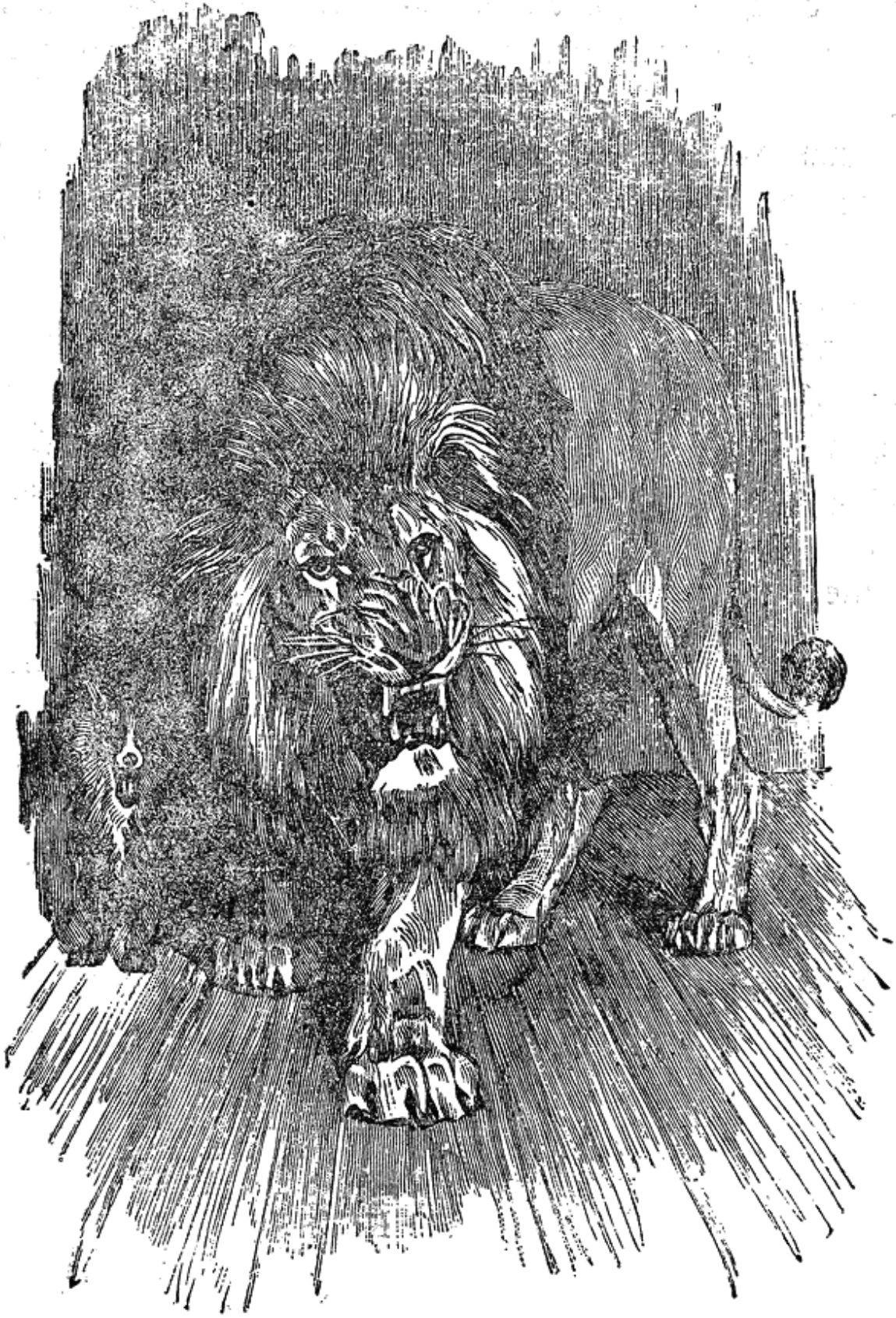
Вечерта, щом лъвът легнал да спи, кученцето легнало до него и сложило главата си върху лапата му.

Оттогава кученцето заживяло в една клетка с лъва. Лъвът не го закачал, хранел го, спял заедно с него, а понякога си играел с него.

Веднъж един господин дошъл в зверилницата и познал своето кученце; той казал, че кученцето е негово и помолил собственика на зверилницата да му го върне. Собственикът искал да го върне, но щом почнали да викат кученцето, за да го вземат от клетката, лъвът настръхнал и заревал.

Така преживели лъвът и кученцето цяла година в една клетка.

След година кученцето се разболяло и умряло. Лъвът престанал да яде и все душел, ближел кученцето и го побутвал с лапа.

Когато разбрал, че е умряло, той изведнъж скочил, настръхнал, започнал да се удря с опашката по хълбоците, хвърлил се върху стената на клетката и започнал да гризе заключалката и пода.

Цял ден той се удрял, мятал из клетката и ревял, сетне легнал до мъртвото кученце и притихнал. Стопанинът искал да изнесе мъртвото кученце, но лъвът не пускал никого да се приближи до него.

Собственикът мислел, че лъвът ще забрави мъката си, ако му даде друго кученце и пуснал при него в клетката живо кученце, но лъвът тутакси го разкъсал на парчета. След това той прегърнал с лапите си мъртвото кученце и така лежал пет дни.

На шестия ден лъвът умрял.

МОМИЧЕНЦЕТО И ГЪБИТЕ ИСТИНСКА СЛУЧКА

Две момиченца си отиваха в къщи с гъби.

Трябваше да пресекат железопътната линия.

Те мислеха, че влакът е далеко, изкачиха се върху насипа и тръгнаха през релсите.

Изведнъж зашумя влакът. По-голямото момиченце се втурна назад, а по-малкото тичешком пресече линията.

По-голямото момиченце викна на сестра си: „Не се връщай назад!“

Но влакът беше тъй близко и тъй силно шумеше, че по-малкото момиченце не чу добре: то мислеше, че му казват да тича назад. Затече се назад през релсите, спъна се, изтърва гъбите и почна да ги събира.

Влакът беше вече близо и машинистът свиреше с всички сили.

По-голямото момиченце викаше: „Остави гъбите“, а малкото момиченце мислеше, че му казват да събере гъбите и пълзеше по железния път.

Машинистът не можа да удържи влака. Той свиреше с всички сили и връхлетя върху момиченцето.

По-голямото момиченце викаше и плачеше. Всички пътници гледаха от прозорците на вагоните, а кондукторът се затече на края на влака, за да види какво е станало с момиченцето.

Когато влакът премина, всички видяха, че момиченцето лежи между релсите с глава надолу и не мърда.

Сетне, когато влакът вече отмина далеко, момиченцето вдигна глава, скочи на колене, събра гъбите и се затече към сестра си.

ОРЕЛЪТ

Орелът си свил гнездо на широкия друм, далеч от морето, и отвъдил рожби.

Веднъж край дървото работели хора, а орелът долетял до гнездото с голяма риба в ноктите си. Хората видели рибата, заобиколили дървото, почнали да викат и да хвърлят камъни по орела.

Орелът изгървал рибата, а хората я вдигнали и си отишли.

Орелът кацнал на ръба на гнездото, а орлетата вдигнали главите си и почнали да пицят: те искали храна.

Орелът бил уморен и не можел да отлети отново към морето; той се спуснал в гнездото, покрил орлетата с крилете си, милвал ги, оправял перцата им и сякаш ги молел да почака малко. Но колкото повече ги милвал, толкова по-силно те пицели.

Тогава орелът отлетял от тях и кацнал върху най-горния клон на дървото.

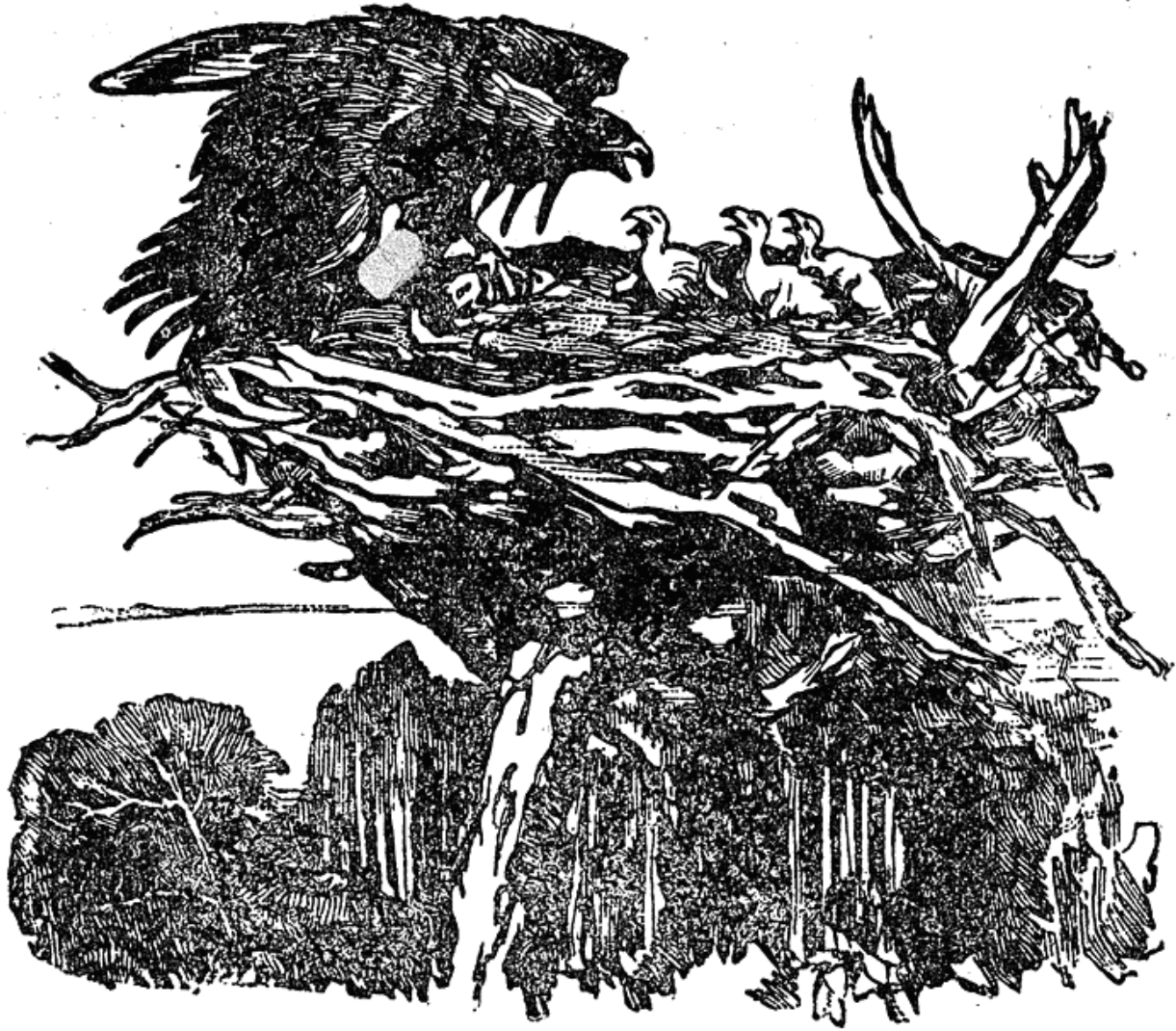
Орлетата засвирукали и запицели още по-жално.

Тогава орелът изведнъж сам силно закрепцал, разперил криле и тежко полетял към морето.

Върнал се едва късно вечерта: летял бавно и ниско над земята, в ноктите му отново имало голяма риба.

Когато долетял до дървото, той се огледал — няма ли наблизо хора, бързо свил криле и кацнал на ръба на гнездото.

Орлетата вдигнали глави и разтворили уста, а орелът разкъсал рибата и нахранил рожбите си.

АКУЛАТА

Нашият кораб стоеше на котва край африканския бряг. Денят беше прекрасен, от морето духаше прохладен вятър, но привечер времето се промени: стана задушно и сякаш от запалена пещ към нас се носеше горещият въздух от Сахарската пустиня.

Преди залез-слънце капитанът излезе на палубата и извика: „Къпете се!“ и за една минута матросите наскочаха във водата, спуснаха в нея едно корабно платно, привързаха го и в платното направиха къпалня.

На кораба с нас имаше две момчета. Момчетата първи скочиха във водата, но в платното им беше тясно и те намислиха да плуват в надпревара сред открито море.

Двете момчета като гущери се протегнаха във водата и с всички сили заплуваха към мястото, където беше бъчвичката над котвата.

Едното от момчетата отначало изпревари своя другар, но сетне почна да изостава. Бащата на момчето, стар артилерист, стоеше на палубата и се наслаждаваше на синчето си. Когато синът почна да изостава, бащата извика:

— Не се предавай! Понапъни се!

Изведнъж някой извика от палубата: „Акула!“ и всички видяхме във водата гърба на морското чудовище.

Акулата плуваше право към момчетата.

— Назад! Назад! Върнете се! Акула! — закрещя артилеристът.

Но децата не го чуваха, продължаваха да плуват, смееха се и викаха още по-весело и по-силно от преди.

Артилеристът, бледен като платно, без да се помръдне, гледаше децата.

Матросите спуснаха лодка, хвърлиха се в нея и като огъваха веслата, се понесоха с всички сили към момчетата, но бяха още далеч от тях, докато акулата вече беше не по-далеч от двадесет крачки.

Момчетата отначало не чуваха какво им викаха и не виждаха акулата; но сетне едното от тях се огледа и ние всички чухме

пронизващ писък, а момчетата заплуваха на различни страни.

Този писък сякаш събуди артилериста. Той се откъсна от мястото си и се втурна към оръдието. Обърна дулото, прилегна към оръдието, прицели се и хвана фитила.

Ние всички, колкото бяхме на кораба, примряхме от страх и чакахме какво ще стане.

Чу се гръм и видяхме, че артилеристът падна до оръдието и закри лицето си с ръце. Какво стана с акулата и момчетата, не видяхме, защото за минута димът забули очите ни.

Но когато димът се разнесе над водата, от всички страни се чу отначало тих ропот, сетне този ропот се засили и най-сетне от всички страни се разнесе силен радостен вик.

Старият артилерист откри лицето си, стана и погледна към морето.

Върху вълните се люлееше жълтият корем на мъртвата акула. За няколко минути лодката доплава до момчетата и ги докара на кораба.

КОТЕНЦЕТО ИСТИНСКА СЛУЧКА

Имаше едно братче и едно сестриче — Вася и Катя; те имаха котка. През пролетта котката пропадна. Децата я дириха навсякъде, но не можах да я намерят. Веднъж те играеха край хамбара и чуха — над главите им мячат тънки гласчета, Вася се покатери по стълбата под покрива на хамбара. А Катя стоеше и все питаше:

— Намери ли? Намери ли?

Но Вася не ѝ отвърщаше. Най-сетне Вася ѝ извика:

— Намерих! Нашата котка... и тя си има котета; какви са чудесни; ела по-скоро тук.

Катя се затече в къщи, взе мляко и го донесе на котката.

Котетата бяха пет. Когато пораснаха малко и започнаха да се измъкват изпод ъгъла, където се бяха родили, децата си избраха едно котенце, сиво, с бели лапички и го занесоха в къщи. Майка им раздаде всичките останали котета, а това остави на децата. Децата го хранеха, играеха си с него и го слагаха да спи с тях.

Веднъж децата отидоха да играят на пътя и взеха със себе си котенцето.

Вятърът подвяваше слама по пътя, а котенцето си играеше със сламата и децата му се радваха. Сетне те намериха край пътя киселец, тръгнаха да го берат и забравиха котенцето.

Изведнъж чуха, че някой силно вика: „Назад! Назад!“ и видяха, че препуска ловец, а пред него две кучета — видели котенцето и искат да го хванат. А котенцето, глупавото, вместо да бяга, приклекло към земята, извило гръбнак и гледа кучетата. Катя се уплаши от кучетата, развика се и избяга от тях. А Вася с всички сили се спусна към котенцето и едновременно с кучетата дотърча до него. Кучетата искаха да хванат котенцето, но Вася падна с корем върху котенцето и го закри от кучетата.

Ловецът препусна и прогони кучетата, а Вася отнесе в къщи котенцето и вече не го вземаше със себе си в полето.

ПОЖАРНИКАРСКИТЕ КУЧЕТА ИСТИНСКА СЛУЧКА

В градовете често се случва по време на пожар в къщите да остават деца и не могат да ги измъкнат, защото от страх те се укриват и мълчат, а от дима не могат да ги видят. Затова в Лондон има обучени кучета. Тези кучета живеят с пожарникарите и когато се запали някоя къща, пожарникарите изпращат кучетата да измъкват децата. Едно такова куче в Лондон е спасило дванадесет деца; наричали го Боб.

Веднъж се подпалила една къща. И когато пожарникарите пристигнали до къщата, към тях се втурнала една жена. Тя плачела и казвала, че в къщата останало двегодишното ѝ момиченце. Пожарникарите изпратили Боб. Боб се затекъл по стълбата и се скрил в дима. След пет минути той изскочил от къщата и със зъбите си носел момиченцето, ухапано за ризата. Майката се втурнала към дъщеричката си и заплакала от радост, че дъщеричката ѝ била жива. Пожарникарите милвали кучето и го разглеждали — дали не се е обгорило; но Боб отново напирал към къщата. Пожарникарите помислили, че в къщата има още нещо живо и го пуснали. Кучето се затекло в къщи и скоро изскочило — нещо ухапало. Когато хората видели какво носи, всички се разсмели: то носело една голяма кукла.

МОМИЧЕНЦЕТО И РАЗБОЙНИЦИТЕ

Едно момиченце вардело в полето кравата. Дошли разбойници и отвлекли момиченцето. Разбойниците завели момиченцето в гората, в къщата си и му заповядали да готви, разтребва и шие. Момиченцето живеело при разбойниците, работело им и не знаело как да избяга. Когато разбойниците излизали, те заключвали момиченцето. Веднъж всичките разбойници излезнали и оставили момиченцето само. То донесло слама, направило от сламата кукла, облякло я в своите дрехи и я сложило на прозореца. А себе си намазало с мед, отъркаляло се в перушина и заприличало на страшна птица. Изскочило през прозореца и побягнало. Щом излязло на пътя, видяло, че насреща му идат разбойниците. Разбойниците не го познали и запитали:

— Плашило, какво прави нашето момиченце?

А момиченцето рекло:

— То мие, готви и шие, на прозореца разбойниците чака. — И още по-бързо се затекло.

Разбойниците стигнали в къщи и гледат — някой седи на прозореца. Те се поклонили и рекли: „Здравей, наше момиченце, отвори ни“, но виждат, че момиченцето не се покланя, а мълчи. Почнали да се карат на куклата, а тя все не мърдала и мълчала. Тогава те разбили вратата и искали да убият момиченцето — но тук видели, че това не е момиченце, а сламена кукла. Разбойниците я хвърлили и казали: „Измами ни момиченцето!“

А момиченцето отишло на реката, измило се и се прибрало в къщи.

ПТИЧКАТА ИСТИНСКА СЛУЧКА

Серьожа имаше имен ден и получи много и различни подаръци: и пумпалчета, и кончета и картинки. Но най-скъп от всички подаръци поднесе на Серьожа неговият чичо — мрежа да лови птици. Мрежата беше направена така, че към рамката имаше прикрепена дъсчица и мрежата беше отметната назад. Върху дъсчицата трябваше да се посипе семе и да се постави на двора. Ще долети птичката, ще кацне на дъсчицата, дъсчицата ще се преобърне и мрежата сама ще се захлупи. Зарадва се Серьожа, затече се при майка си да ѝ покаже мрежата. Майка му рече:

— Не е хубава играчката. За какво ти са птички? Защо ще ги мъчиш?

— Ще ги сложа в клетка. Те ще пеят и аз ще ги храня.

Намери Серьожа семе, посипа го върху дъсчицата и постави мрежата в градината. И все стоеше, чакаше да долетят птички. Но птиците се страхуваха от него и не прехвъркваха върху мрежата. Отиде Серьожа да обядва и остави мрежата. Погледна след обедата — мрежата се захлупила и под мрежата се мята птичка. Серьожа се зарадва, хвана птичката и я отнесе в къщи.

— Мамо! Гледай, аз хванах птичка, това сигурно е славей! И как тупка сърцето му!

Майка му рече:

— Това е щиглец. Внимавай, не го мъчи, или по-добре го пусни.

— Не, аз ще го храня и ще го поя.

Постави Серьожа щиглеца в клетка и два дни му слагаше семе, сипваше му вода и чистеше клетката. На третия ден той забрави щиглеца и не му смени водата. Майка му каза:

— Ето виждаш ли, че забрави своята птичка, по-добре я пусни.

— Не, аз няма да забравям, веднага ще туря вода и ще изчистя клетката.

Пъхна Серьожа ръката си в клетката, започна да я чисти, а щиглецът се изплаши, заблъска се в клетката. Серьожа изчисти клетката и отиде за вода. Майка му видя, че е забравил да затвори клетката и извика:

— Серьожа, затвори клетката, защото птичката ти ще излети и ще се убие!

Докато изрече това, щиглецът намери вратичката, зарадва се, разпери крилца и полетя през стаята към прозорчето, но не видя стъклото, удари се в него и падна върху прозоречната дъска.

Дотърча Серьожа, взе птичката, отнесе я в клетката. Щиглецът беше още жив, но лежеше на гърдите си с отпуснати крилца и тежко дишаше. Серьожа гледа, гледа и започна да плаче.

— Мамо, какво да направя сега?

— Сега нищо не можеш да направиш.

Серьожа цял ден не се откъсна от клетката и все гледаше щиглеца, а щиглецът все така лежеше на гърдичките си и тежко и бързо дишаше. Когато Серьожа отиде да спи, щиглецът беше още жив. Серьожа дълго не можа да заспи, всеки път, щом затваряше очи, виждаше щиглеца, как лежи и диша. Сутринта, когато Серьожа се приближи до клетката, видя, че щиглецът вече лежи на гръбчето си, подвил краченца и вцепенен. Оттогава Серьожа никога не ловеше птици.

КАК ХОДЯТ ДЪРВЕТАТА

Веднъж ние чистехме буренясалата пътечка на брега край езерото. Изсякохме много шипки, върбови пръчки, тополи — сетне дойде редът на една смрадлика. Тя растеше на самия път и беше такава стара и дебела, че не можеше да има по-малко от десетина години. А преди пет години аз знаех, че градината беше почистена. Никак не можех да разбера как е могла тук да израсне такава стара смрадлика. Отсякохме я и тръгнахме по-нататък. По-нататък, в друг гъсталак, растеше друга също такава смрадлика, дори още по-дебела. Разгледах корена и видях, че расте под старата липа. Липата я беше заглушила със своите клони и смрадликата се беше източила на около пет лакти като право стебло по земята; а когато се измъкнала на бял свят, повдигнала глава и почнала да цъфти. Отсякох я до корена и се зачудих колко е свежа и колко е гнил коренът ѝ. Когато я отсякох, ние със селяните почнахме да я теглим; но колкото и да теглехме, не можехме да я помръднем: тя сякаш беше прилепнала. Аз казах: „Погледни, не сме ли я закачили някъде?“ Работникът се пъкна под нея и извика: „Но тя има друг корен, ето там на пътя!“ Приблжих се до него и видях, че това беше истина.

Смрадликата, за да не я заглуши липата, преминала изпод липата на пътя, на три лакти от предишния корен. Онзи корен, който аз отсякох, беше гнил и сух, а новият — свеж. Тя беше усетила, види се, че не може да живее под липата, източила се беше, вкопчила се с клончето в земята, направила от клончето корен, а оня корен изоставила. Тогава едва разбрах как е израснала онази, първата смрадлика на пътя. Тя навярно е направила същото, но беше успяла вече съвсем да изостави стария корен, тъй че аз не го намерих.

ЗАЙЦИТЕ

Горските зайци нощем се хранят с кората на дърветата, полските зайци — със зимница и трева, харманските — с житни зърна по харманите. През нощта зайците проправят по снега дълбока, видима следа. Да ловят зайци обичат — и хората, и кучетата, и вълците, и лисиците, и враните, и орлите. Ако заекът ходеше просто и направо, то призори веднага ще го намерят и хванат по следата; но заекът е страхлив и страхливостта го спасява.

Заекът ходи нощно време по полетата и горите без страх и оставя прави следи; но щом настъпи утрото, враговете му се събуждат: заекът започва да чува ту лай на кучета, ту скрибуцане на шейни, ту гласове на селяни, ту прашене на вълк из гората и започва от страх да се мята от една страна на друга. Втурне се напред, изплаши се от нещо — и побегне назад по своята следа. Пак чуе нещо — и с целия си размах отскача настрана и хуква далеко от предишната следа. Пак тропне нещо — заекът пак се обръща назад и пак подскача настрана. Когато стане светло, той ляга.

Призори ловците започват да оглеждат следата на заека, объркват се по двойните следи и далечните скокове и се учудват на заешката хитрост. А заекът дори не е мислил да хитрува. Той само се страхува от всичко.

СИВИЯТ ЗАЕК

Сивият заек живееше през зимата край селото. Когато настъпи нощта, той вдигна едното си ухо, послуша се; сетне вдигна другото, раздвижи си мустаците, подуши и седна на задните си лапи. После той подскочи един-два пъти по дълбокия сняг и пак седна на задните си лапи и почна да се оглежда. Наоколо нищо не се виждаше, само сняг. Снегът лежеше на вълни и блестеше като захар. Над главата на заека се носеше студена пара и през тази пара се виждаха големи ярки звезди.

Заекът трябваше да мине през големия път, за да отиде на познатия харман. Чуваше се как по големия път скрибучат шиени, пръхтят коне и скърцат седалищата на шейните.

Заекът пак се спря край пътя. Селяните вървяха край шейните с вдигнати яки на кафтаните. Лицата им едва се виждаха. Брадите, мустаците и клепките им бяха бели. От устата и носовете им излизаше пара. Конете им бяха потни и към потта беше полепнал скреж. Конете се блъскаха в хамутите, потъваха и се подаваха от трапищата. Селяните настигаха конете, изпреварваха и ги биеха с камшици. Двама старци вървяха един до друг и единият разказваше на другия как откраднали коня му.

Когато обозът отмина, заекът прескочи пътя и полекичка тръгна към хармана. Едно кученце от обоза видя заека. То почна да лае и се втурна след него. Заекът заскача към хармана по корясалия сняг: снегът задържа заека, а кучето на десетия скок затъна в снега и се спря. Тогава заекът също се спря, поседя на задните си лапи и полекичка тръгна към хармана. По пътя, в току-що поникналите посеви, той срещна два заека. Те се хранеха и играеха. Заекът поигра с другарите си, порови с тях ледения сняг, похапна си есенница и продължи по-нататък. В селото всичко беше тихо, светлините бяха загасени. Само на улицата се чуваше плач на дете в една къща и пращенето на къщните греди от студа. Заекът стигна до хармана и там намери другари. Той си поигра с тях по разчистената площадка, похапна си овес от наченатата купа, покатери се на покрива, затрупан

със сняг, на плевнята, и през плета тръгна назад към своя дол. На изток светеше зората, звездите бяха оредели и над земята се издигаше още по-гъста студена пара. В близкото село жените се бяха събудили и отиваха за вода, мъжете носеха храна от харманите, децата викаха и плачеха. По пътя минаваха още повече обози и селяните разговаряха по-високо.

Заекът прескочи пътя, приближи се до старата си дупка, избра си местенце по-нависоко, разрови снега, легна заднешком в новата дупка, намести уши на гръб и заспа с отворени очи.

МОМЧЕТО РАЗКАЗВА КАК ГО Е ЗАВАРИЛА БУРЯТА В ГОРАТА

Когато бях малък, ме пратиха в гората за гъби. Стигнах гората, набрах гъби и се гласях да си ида в къщи. Изведнъж стана тъмно, заваля дъжд и загърмя. Аз се изплаших и седнах под един голям дъб. Блесна такава светла мълния, че очите ме заболяха и аз зажумях. Над главата ми нещо затреця и загърмя; после нещо ме удари в главата. Паднах и лежах дотогава, докато престана дъждът. Когато се опомних, из цялата гора капеше от дърветата, птиците пееха и слънчицето грееше. Големият дъб се беше съборил и от пъна излизаше дим. Около мене лежаха трески от дъба. Целите ми дрехи бяха мокри и лепнеха по тялото: на главата ми имаше буца и малко ме болеше. Намерих шапката си, взех гъбите и се затекох към къщи. В къщи нямаше никой; взех си хляб от масата и се качих на печката. Когато се събудих, видях от печката, че бяха изпекли гъбите ми, сложили ги бяха на масата и вече се готвеха да ядат. Извиках: „Защо ядете без мене?“ Те отговориха: „Ами ти защо спиш? Ела по-скоро да ядеш.“

КАК СЕ НАУЧИХ ДА ЯЗДЯ

Когато бях малък, ние всеки ден се учехме, само през неделните празнични дни ходехме с братята ми да се разхождаме и да играем. Веднъж баща ми каза: „Трябва по-големите деца да се учат да яздят на кон. Пратете ги в манежа.“ Аз бях най-малък от всичките си братя и запитах: „Ами аз мога ли да се уча?“ Баща ми рече: „Ти ще паднеш“. Почнах да го моля и мене да учат и едва не заплаках. Баща ми каза: „Добре, и тебе също. Само внимавай: няма да плачеш, като паднеш. Който нито веднъж не падне от кон, няма да се научи да язди.“

Когато дойде сряда, откараха трима ни в манежа. Влязохме през големия вход и от големия вход преминахме към един малък вход със стълба. А под входа се намираще много голяма стая. В стаята наместо под имаше пясък. И в тази стая яздеха на коне господа и госпожи и такива момчета като нас. Това беше манежът. В манежа не беше съвсем светло, миришеше на коне и се чуваше как плющят камшици, как викат по конете и как конете тропат с копитата по дървените стени. Отначало се изплаших и не можех нищо да различа. Сетне нашият слуга повика учителя по езда и каза: „Ето на тези момчета дайте коне, те ще се учат да яздят“. Учителят каза: „Добре“.

После той ме погледна и рече: „Този е много малък“. А слугата каза: „Той обещава да не плаче, ако падне“. Учителят се усмихна и излезе.

След това доведоха три оседлани коня, ние съблякохме шинелите си и слязохме по стълбата долу в манежа. Учителят по езда държеше коня за кордата^[1], а братята ми яздеха около него. Отначало те яздеха ходом, а сетне в тръс. После доведоха едно малко конче. То беше червеникаво и опашката му беше подрязана. Наричаха го Червончик. Учителят се засмя и рече: „Хайде, коннико, качвайте се!“ Аз се и радвах, и боях, и се стараех така да направя, че никой да не забележи това. Дълго се мъчих да попадна с крака си в стремето, но никак не можех, защото бях много малък. Тогава учителят ме вдигна на ръце и

ме положи. Той рече: „Не е тежък господарят, около едно кило, повече няма“.

Отначало той ме държеше за ръката; но аз видях, че братята ми не ги държеха и помолих да ме пуснат. Той каза: „Ами не се ли боите?“ Аз много се боях, но казах, че не се боя. Най-много се боях от това, дето Червончик все свиваше ушите си. Мислех, че той ми се сърди. Учителят по езда каза: „Хайде гледайте да не паднете!“ — и ме пусна. Отначало Червончик вървеше ходом и аз се държах изправен. Но седлото беше плъзгаво и аз се боях да не се изкривя. Учителят по езда ме запита: „Е, как, закрепихте ли се?“ Аз му казах: „Закрепих се“. — „Хайде сега в тръс!“ — и учителят зацъка с език.

Червончик затича в ситен тръс и почна да ме подхвърля. Но аз продължавах да мълча и се стараех да не се изкривя настрана. Учителят по езда ме похвали: „Брей, какъв конник!“ Това много ме зарадва.

В туй време до учителя по езда се приближи неговият другар и почна да разговаря с него и учителят престана да ме гледа.

Изведнъж почувствувах, че съм се изкривил малко настрана от седлото. Исках да се оправя, но никак не можех. Исках да извикам на учителя по езда да спре, но мислех, че ще е срамота да направя това и мълчех. Учителят не ме гледаше. Червончик продължаваше да тича в тръс и аз още повече се смъкнах настрана. Погледнах учителя, мислех, че ще ми помогне; но той продължаваше да разговаря с другаря си и без да ме гледа, току казваше: „Юнак конник“. Аз вече съвсем се бях изкривил и много се изплаших. Мислех, че съм загубен. Но се срамувах да викам. Червончик ме тръсна още веднъж, аз съвсем се хлъзнах надолу и паднах на земята. Тогава Червончик се спря, учителят по езда се огледа и видя, че ме няма върху Червончик. Той каза: „Ето на! Падна моят конник!“ — и се приближи до мене. Когато му казах, че не съм се ударил, той се засмя и рече: „Детското тяло е меко“. А на мене ми се искаше да плача. Помолих пак да ме сложат на кончето и те ме сложиха. И повече не падах.

Така ние яздехме в манежа два пъти през неделата и аз бързо се научих хубаво да язда и от нищо не се боях.

[1] *Корда* — въже, което служи, за да гонят конете в кръг. ↑

БУЛКА

РАЗКАЗ НА ЕДИН ОФИЦЕР

Аз имах един булдог. Казваше се Булка. Целият беше чер, само крайчетата на предните му лапи бяха бели.

Долната челюст на всички булдоци е по-дълга от горната и горните зъби остават зад долните; но Булкината долна челюст беше толкова издадена напред, че между долните и горните зъби можеше да се пъхне пръст. Лицето на Булка беше широко, очите — големи, черни и блестящи; а зъбите и белите му резци винаги стърчаха навън. Той приличаше на арап. Булка беше кротък и не хапеше, но беше много силен и упорит. Когато се случеше да се вкопчи в нещо, той стискаше зъби, увисваше като парцал и тогава никак не можеш да го откъснеш, както кърлежа.

Веднъж го пуснаха срещу една мечка. Той се впи в ухото на мечката и увисна като пиявица. Мечката го удряше с лапите си, притискаше го към себе си, мятеше го от една страна на друга, но не можеше да го откъсне и се строполи на главата си, за да премачка Булка; ала Булка се държеше за нея дотогава, додето го поляха със студена вода.

Аз го взех, когато беше малко кученце и сам го отхраних. Когато тръгнах да служа в Кавказ, не исках да го взема и се отдалечих от него скришом, като поръчах да го затворят. На първата станция аз вече се гласях да се прехвърля в друга кола, когато изведнъж видях, че по пътя се търкаля нещо черно и блестящо. То беше Булка със своя меден нашийник. Той летеше колкото му сили държат към станцията. Хвърли се към мене, близна ми ръката и се изтегна на сянка под талигата, изкарал език — цяла педя дълъг. Ту го поемаше назад, гълташе плюнките, ту пак го изкарваше на цяла длан. Бързаше, не сварваше да диша, хълбоците му просто подскачаха. Обръщаше се от едната страна на другата и потупваше с опашката си по земята.

Сетне узнах, че след моето заминаване той пробил рамката, изскочил през прозореца, право по моите следи се затекъл по пътя и

така изминал тичешком около двадесет версти в най-голямата жега.

БУЛКА И ГЛИГАНЪТ

Веднъж в Кавказ ние тръгнахме на лов за глигани и Булка дотърча подире ми. Щом ловните кучета подгониха дивеча, Булка се хвърли по техния глас и се скри в гората. Беше през месец ноември: глиганите и свините по туй време са много тлъсти.

В Кавказ, по горите, където живеят глиганите, има много вкусни плодове: диво грозде, шишарки, ябълки, круши, къпини, жълди и трънки. И когато всичките тези плодове узреят и ги докосне студът, глиганите се охранват и тлъстят.

По туй време глиганът бива толкова угоен, че не може дълго време да бяга пред кучетата. След като го преследват час-два, той се мушва в гъсталака и спира. Тогава ловците тичат към онова място, където е спрял, и стрелят. По лая на кучетата може да се разбере дали глиганът е спрял, или бяга. Ако бяга, кучетата лаят с квичене, сякаш ги бият; ако пък е спрял, те лаят като на човек и вият.

По време на този лов аз дълго тичах през гората, но нито един път не ми се падна случай да пресека пътя на глиган. Най-сетне чух проточения лай и вой на ловните кучета и се затекох към онова място. Бях наближил до глигана. Чувах вече трясък в гъсталака. Глиганът се давичкаше с кучетата. Но по лая се разбираше, че те не го хващат, а само се въртят около него. Изведнъж чух — нещо зашумоля отзад, и видях Булка. Той изглежда беше загубил ловните кучета в гората и се беше забъркал, а сега чуваше техния лай и също като мене, колкото му сили държат, се търкаляше към оная страна. Той бягаше през полянката по високата трева и аз виждах само неговата черна глава и ухапвания език между белите зъби. Извиках го, но той не се огледа, задмина ме и се скри в гъсталака. Затехох се подире му, но колкото подалеко отивах, толкова гората ставаше по-гъста и по-гъста. Клонките събаряха шапката ми, шибах ме по лицето, шиповете на трънките се закачаха за дрехите ми. Наближих вече лая, но нищо не можех да видя.

Изведнъж чух как кучетата залаяха по-силно, нещо силно затрещя и глиганът почна да пухти и загрухтя. Така си и мислех — сега

Булка се е добрал до глигана и се е заел с него. С последни сили се затекох през гъсталака към онова място. В най-глухия гъсталак видях едно пъстро ловно куче. То лаеше и виеше на едно място, а на три крачки от него нещо се движеше насам-натам и се чернееше.

Когато приближих още повече, аз съзрях глигана и чух как Булка пронизително заквича. Глиганът загрухтя и се втурна срещу ловното куче, кучето подви опашка и отскочи настрана. Виждах вече хълбока на глигана и неговата глава. Прицелих се в хълбока и гръмнах. Видях, че го улучих. Глиганът изгрухтя и затрещя далеко от мене в гъсталака. Кучетата квичаха и лаеха след него; аз се провирах през гъсталака подире му. Изведнъж почти под краката си видях и чух нещо. То беше Булка. Кучето лежеше на хълбока си и квичеше. Под него имаше локва кръв. Помислих си: отиде кучето; но сега не ми беше до него и напирях по-нататък. Скоро видях глигана. Кучетата го хващаха отзад, а той се извъръщаше ту на едната, ту на другата страна. Като ме видя, глиганът се втурна към мене. Гръмнах за втори път почти в упор, тъй че четината на глигана се запали и той загрухтя, олюля се и цялото му туловище рухна на земята.

Когато се приближих, глиганът беше вече мъртъв и само ту тук, ту там се подуваше и потръпваше. Но кучетата бяха настръхнали, едните късаха корема и краката му, а другите лочеха кръв от раните му.

Тогава си спомних за Булка и тръгнах да го диря. Той пълзеше насреща ми и стенеше. Приближих до него, клекнах и разгледах раната му. Беше му разпран коремът и цяло гранче черва се влачеха от корема по сухите листа. Когато другарите приближиха до мене, ние наместихме червата на Булка и му зашихме корема. Додето зашивахме корема и дупчехме кожата, той все ми лижеше ръцете.

Глигана вързахме за опашката на един кон, за да го изкараме от гората, а Булка поставихме на коня и така го докарахме в къщи. Булка боледува около шест недели и оздравя.

ФАЗАНИТЕ

В Кавказ наричат дивите кокошки фазани. Има ги толкова много, че там те са по-евтини от домашната кокошка. Фазаните ловят с „кобилки“, с принудително кацане и с кучета. Ето как става ловът с кобилка: вземат кълчищно платно, обтягат го на рамка, по средата на рамката поставят напречна дъсчица, а в платното пробиват дупка. Тази рамка с платното се нарича кобилка. С тази кобилка и с пушка излизат призори в гората. Кобилката носят отпреде си и през дупката търсят с очи фазаните. Призори фазаните се хранят по полянките. Понякога цяло семейство — квачка с пилета, понякога петел и кокошка, понякога няколко петли заедно.

Фазаните не виждат човека, не се страхуват от платното и оставят човека да се приближи до тях. Тогава ловецът слага кобилката, мушва пушката през дупката и стреля по избор.

Ловът с принудително кацане става така: пускат домашно кученце в гората и тръгват след него. Когато кучето намери фазан, то се хвърля подире му. Фазанът литва на някое дърво и тогава кученцето почва да лае по него. Ловецът се приближава по лая и стреля срещу фазана на дървото. Този лов щеше да бъде лесен, ако фазанът кацаше на открито място и седеше изправен върху дървото, тъй че да се вижда. Но фазаните винаги кацат по зашумени дървета в гъсталака и щом като съгледат ловец, се скриват между клоните. И мъчно е да се промъкнеш през гъсталака към дървото, където седи фазанът, мъчно е да го съгледаш. Когато кучето е само и лае по фазана, той не се страхува от него; седи на клончето, дори се перчи срещу кучето и пляска с криле. Но щом види човека, той мигом прилепва върху клончето, тъй че само опитният ловец ще го различи, а неопитният ще стои до него и няма нищо да види.

Когато казаците се промъкват към фазаните, те си нахлупват калпаците над лицето и не гледат нагоре, защото фазанът се бои от човек с пушка, а най-вече се бои от неговите очи.

Ловът с кучета става така: вземат ловна хрътка и тръгват след нея из гората. Кучето с нюха си подушва къде призори са ходили и са се хранили фазани и почва да оглежда следите им. И колкото и да са объркали следите си фазаните, доброто куче винаги ще намери последната следа, изход от онова място, където са се хранили. Колкото по-нататък отива кучето по следата, толкова по-силно му мирише и така то стига до онова място, където денем седи в тревата или ходи фазанът. Когато се приближи, струва му се, че фазанът вече е там, право пред него и то върви все по-предпазливо, за да не го изплаши и от време на време се спира, за да скочи изведнъж и да го хване. Когато кучето съвсем се приближи, тогава фазанът излита и ловецът стреля.

МИЛТОН И БУЛКА

За фазаните аз си намерих едно ловно куче. Това куче се наричаше Милтон; то беше високо, мършаво, със сиви петна, с дълги устни и уши и много силно и умно. С Булка не се хапеха. Нито едно куче никога не се озъбваше на Булка. Щом като Булка само си покажеше зъбите, кучетата подвиваха опашки и отминаваха. Веднъж отидох с Милтон за фазани. Изведнъж Булка дотърча подире ми в гората. Искях да го прогоня, но не можех. А да ида в къщи, за да го отведа, беше далеко. Мислех си, че той не ще ми пречи и продължих пътя си; но щом Милтон подуши в тревата фазан и почна да търси, Булка се хвърли напред и захвана да се мушка от вси страни. Той се мъчеше преди Милтона да дигне фазана. Нещо подушваше в тревата, скачаше, въртеше се; но нюхът му беше лош и не можеше да открие следата сам, а гледаше Милтона и тичаше там, където отиваше Милтон. Щом Милтон тръгнаше по следата, Булка се втурваше напреде му. Аз виках Булка, биех го, но нищо не можех да направя с него. Щом като Милтон започнеше да търси, той се хвърляше напред и му пречеше. Смятах вече да се върна в къщи, защото мислех, че ловът ми е развален, но Милтон по-добре от мене измисли как да излъже Булка. Ето какво направи той: щом като Булка се затичаше напреде му, той оставяше следата, извърщаше се на другата страна и се преструваше, че търси. Булка се втурваше там, където показваше Милтон, а Милтон се обръщаше и ме поглеждаше, махваше с опашка и тръгваше пак по истинската следа. Булка пак се затичваше при Милтон, изтичваше напред, но Милтон отново нарочно правеше десетина крачки настрана, излъгваше Булка и пак ме повеждаше направо. Така през време на целия лов той мами Булка и не го остави да развали лова.

КОСТЕНУРКАТА

Веднъж отидох с Милтон на лов. Край гората той почна да дири, изопна опашката си, наостри уши и захвана да душка. Приготвих пушката и тръгнах след него. Мислех, че търси яребица, фазан или заек. Но Милтон не отиде в гората, а в полето. Вървах след него и гледах напред. Изведнъж видях онова, което той диреше. Напреде му тичаше малка костенурка, голяма колкото калпак. Голата, тъмносива глава на дългата шия беше проточена като плодник; костенурката широко наместваше голите си лапи, а гърбът ѝ беше целият покрит с кора.

Като видя кучето, тя си потули краката и главата и се отпусна на тревата, така че се виждаше само черупката ѝ. Милтон я хвана и почна да я гризе; но не можеше да я захапне, защото костенурката има на корема също такава черупка, каквато и на гърба. Само отпред, отзад и отстрани има дупки, през които си подава главата, краката и опашката.

Аз отнех костенурката от Милтон и разгледах как е изпъстрен гърбът ѝ, каква е черупката и как се крие там. Когато я държиш в ръцете си и гледаш под черупката, то само вътре, като в зимник, се вижда нещо черно и живо. Хвърлих костенурката на тревата и тръгнах по-нататък, но Милтон не искаше да я остави, а я носеше ухапана след мене. Изведнъж Милтон изквича и я пусна. Ухапаната костенурка беше подала лапичката си и му беше одраскала устата. Той така ѝ се разсърди за това, че започна да лае и отнова я грабна и понесе след мене. Пак му заповядах да я хвърли, ала той не ме послуша. Тогава насила взех костенурката от него и я хвърлих. Но той не я остави. Почна бързо да рови с лапите си дупка край нея. И когато изрови дупката, събори с лапите си в дупката костенурката и я зарови с пръст.

Костенурките живеят и на земята, и във водата като водните змии и жабите. Отвъждат малките си от яйца и яйцата оставят на земята, но не ги мътят, а яйцата сами, като хайвера на рибата, се пукат — и се излюпват костенурки. Костенурките биват малки, не по-големи

от чинийка, и големи — три лакти дълги и два̀сет пуда тежки. Големите костенурки живеят в моретата.

Една костенурка снася през пролетта стотици яйца. Черупка на костенурката са нейните ребра. Само у хората и у другите животни всяко ребро е отделно, а у костенурката ребрата са сраснали в черупка. Главното е това, че ребрата на всички животни са въ̀тре, под месото, а у костенурката ребрата са отгоре, а месото е под тях.

БУЛКА И ВЪЛКЪТ

Когато напуцах Кавказ, там войната още продължаваше и нощем беше опасно да се пътува без конвой.

Исках да потегля колкото е възможно по-рано и затуй не легнах да спя.

Моят приятел дойде да ме изпрати и ние седяхме цялата вечер и нощ на улицата в селището пред моята къща.

Беше лунна нощ с мъгла и беше тъй светло, че можеше да се чете, макар и месецът да не се виждаше.

Посред нощ ние изведнъж чухме, че отвъд улицата в двора врещи прасенце. Един от нас извика: „Вълк души прасенцето!“

Втурнах се към къщи, грабнах заредената пушка и изскочих на улицата. Всички стояха пред вратата на двора, където врещеше прасенцето, и ми викаха: „Тук!“ Милтон се втурна след мене — навярно помисли, че отивам на лов с пушката, а Булка навири своите къси уши и се мятеше от едната страна на другата, сякаш питаше в кого ще му заповядат да се вкопчи. Когато дотърчах до плета, видях, че от онази страна на двора право към мене тича един звяр. Беше вълкът. Той дотърча до плета и се метна върху него. Аз се отдръпнах и приготвих пушката. Щом вълкът скочи от плета на моята страна, аз насочих цевта почти в упор и дръпнах ударника; но пушката направи едно „чик“ и не гръмна. Вълкът не се спря, а тичешком прекоси улицата. Милтон и Булка се спуснаха подире му. Милтон наближи вълка, но беше ясно, че се бои да го хване; а Булка, колкото и да бързаше с късите си крака, не можеше да го настигне. Ние тичахме с все сили подир вълка, но и той, и кучетата изчезнаха от очите ни. И чак при рова накрай селището чухме полайване, квичене и видяхме през лунната мъгла, че се е вдигнал прах и че кучетата са се заловили с вълка. Когато дотърчахме до рова, вълкът вече го нямаше, а двете кучета се върнаха при нас с вдигнати опашки и сърдити муцуни. Булка ръмжеше и ме буташе с глава — ясно, искаше да разкаже нещо, ала не умееше.

Прегледахме кучетата и намерихме върху главата на Булка една мъничка рана. Той навярно беше настигнал вълка пред рова, ала не успял да го хване, а вълкът се озъбил и избягал. Раната беше малка, тъй че нямаше нищо опасно.

Върнахме се назад към къщи, седяхме и разговаряхме за това, което се случи. Аз се ядосвах, дето пушката ми направи засечка и все мислех как вълкът щеше да остане на мястото, ако тя беше гръмнала. Приятелят ми се чудеше как е можал вълкът да се вмъкне в двора. Старият казах казваше, че тук няма нищо чудно, че това не било вълк, а магьосница и че тя омагьосала пушката ми. Така седяхме и разговаряхме. Изведнъж кучетата се втурнаха и ние видяхме напред улицата пред нас пак същия вълк; но този път той тъй бързо побягна от нашия вик, че кучетата вече не го настигнаха.

Старият казах след това вече съвсем се увери, че това не е вълк, а магьосница; а аз помислих дали не беше бесен този вълк, защото никога не бях виждал и чувал, след като прогонят един вълк — да се върне пак при хората.

За всеки случай посипах раната на Булка с барут и го запалих. Барутът избухна и обгори болното място.

Обгорих раната с барут, за да изгоря и бясната плюнка, ако още не е успяла да влезе в кръвта. Ако пък плюнката е проникнала и влязла вече в кръвта, знаех, че кръвта ще я разнесе по цялото тяло и тогава вече няма изцераване.

КАКВО СЕ СЛУЧИ С БУЛКА В ПЯТИГОРСК

От селището аз не тръгнах направо за Русия, ами поех отначало към Пятигорск и там прекарах два месеца. Милтона подарих на един казах-ловец, а Булка взех със себе си в Пятигорск.

Пятигорск се нарича така, защото е разположен на планината Бештау. А Беш на татарски значи пет, тау — планина. От тая планина извира гореща сярна вода. Тази вода е гореща като вряла и над мястото, където водата иде от планината, постоянно има пара като над чайник. Цялото място, където е градът, е много весело. От планината извира горещи извори, под планината тече речицата Подкумок. По планината — гори, наоколо — поля, а в далечината винаги се виждат големите Кавказки планини. По тия планини снегът никога не се топи и те винаги са бели като захар. Само голямата планина Елбрус, като захарна бяла глава, се вижда отвсякъде, когато времето е ясно. При горещите извори идват да се лекуват, над изворите има направени беседки, навеси, а наоколо — градини и пътечки. Сутрин свири музика и хората пият вода или се къпят и разхождат.

Самият град е над планината, а под планината има едно село. Аз живеях в това село, в една малка къщурка. Къщурката се намираше в двор, пред прозорците имаше градинка, а в градината бяха пчелите на стопанина — не в издълбани дървета, както в Русия, а в кръгли кошове. Пчелите там са толкова кротки, че всяка сутрин седях заедно с Булка в тази градинка между кошерите.

Булка ходеше между кошерите, чудеше се на пчелите, душкаше, слушаше как бръмчат, но толкова предпазливо ходеше около тях, че не им пречеше и те не го закачаха.

Една сутрин аз се върнах в къщи от изворите и седнах да пия кафе в градинката пред къщата. Булка взе да се дръгне зад ушите и задрънка с нашийника си. Шумът тревожеше пчелите и аз смъкнах нашийника на Булка. Подир малко чух от града, откъм планината, странен и страшен шум. Кучетата лаеха, виеха, квичаха, хората крещяха и този шум се спускаше от планината и приближаваше все

повече и повече към нашето село. Булка престана да се дръгне, сложи широката си глава с белите зъби между предните бели лапички, прибра си езика, както е редно, и мирно лежеше край мене. Когато чу шума, той сякаш разбра какво става, наостри уши, озъби се, скочи и започна да ръмжи. Шумът се приближаваше. Сякаш кучетата на целия град виеха, квичаха и лаеха. Излязох на вратата да видя какво има и стопанката на моята къща също се приближи. Аз попитах:

— Какво има?

Тя каза:

— Затворниците от тъмницата са тръгнали да избиват кучетата. Много кучета се развдиха и градските началници са заповядали да избият всичките кучета в града.

— Как, и Булка ли ще убият, ако им попадне?

— Не, с нашийници не е заповядано да убиват.

Докато говорех, затворниците наближиха вече нашия двор.

Напреде вървяха войници, а след тях четирима затворници в дървени окови. В ръцете на двама затворници имаше дълги железни куки, а у други двама — тояги. Пред нашата врата един затворник закачи с кука едно домашно кученце, изтегли го посред улицата, а друг затворник започна да го удря с тоягата. Кученцето ужасно квичеше, а затворниците нещо викаха и се смееха. Затворникът с куката обърна кученцето и като видя, че е издъхнало, измъкна куката и взе да се оглежда няма ли още кучета.

В туй време Булка стремглаво, както се хвърляше върху мечка, връхлетя върху този затворник. Спомних си, че кучето няма нашийник и извиках:

— Булка, назад! — А на затворниците виках да не убиват Булка. Но затворникът видя Булка, почна да се смее, ловко удари Булка с куката и го закачи за кълката. Булка се втурна да побегне, но затворникът го теглеше към себе си и викаше на другия:

— Удряй!

Другият замахна с тоягата си и Булка щеше да бъде убит, но кучето се дръпна, кожата на кълката се откъсна и то, като подви опашка, с червена рана на крака, стремглаво се втурна през вратичката в къщи и се мушна под леглото ми.

Той се спаси, защото на онуй място, където беше куката, цялата му кожа се откъсна.

КРАЯТ НА БУЛКА И МИЛТОН

Булка и Милтон свършиха в едно и също време. Старият казах не умееше да борави с Милтон. Наместо да го взема със себе си само на лов за птици, той почна да го води и за глигани. И през същата есен един глиган-секач^[1] го разпра. Никой не умееше да го зашие и Милтон издъхна. Булка също не живя дълго след като се спаси от затворниците. Наскоро след спасението си от затворниците той почна да боледува и да ближе всичко, каквото му попадне. Ближеше ми ръцете, но не тъй, както по-рано, когато се галеше. Той ближеше дълго и силно натискаше с език, а после почваше да захапва със зъби. Ясно беше, че чувствува нужда да хапе ръката ми, но не иска. Престанах да му давам ръката си. Тогава взе да ближе ботуша ми, крака на масата, а сетне да хапе ботуша или крака на масата. Това продължи два дни, а на третия ден се загуби и никой не го видя и не чу за него.

Да го откраднат беше невъзможно и да избяга от мене не можеше, а това се случи с него шест недели, след като го беше ухапал вълкът. Значи вълкът наистина е бил бесен. Булка побеснял и избягал. С него стана онова, което по ловджийски се нарича „стечка“. Казват, бесът се състоял в това, че в гърлото на бясното животно се появяват спазми. Бесните животни искат да пият, но не могат, защото спазмите се усилват от водата. Тогава от болка и жажда те излизат въвн от себе си и почват да хапят. Навярно у Булка тези спазми започваха, когато той почваше да ближе, а сетне да хапе ръката ми и крака на масата.

Ходих с кон навсякъде из околността и питах за Булка, ала не можах да науча къде се е дянал и как е издъхнал. Ако беше тичал и хапал, както правят бесните кучета, щях да чуя за него. Но навярно той беше избягал в някое затънтено място и там е умрял сам. Ловците казват, че когато едно умно куче побеснее, то бяга в полето или в гората и там търси трева, каквато му трябва, търкаля се по росата и само се лекува. Изглежда, че Булка не е можал да се излекува. Той не се върна и пропадна.

[1] Секач — двегодишен глиган с остри, неизвити зъби. ↑

ЖЕЛАНИЕТО Е ПО-СИЛНО ОТ НЕВОЛЯТА

Бяхме на лов за мечки. На другаря ми се падна да стреля по една мечка; той я рани, но на меко място. Остана малко кръв върху снега, а мечката побягна.

Събрахме се в гората и почнахме да разсъждаваме какво да сторим: сега ли да тръгнем да дирим тази мечка, или да почакаме два-три дена, додето мечката се залежи.

Почнахме да питаме селяните-мечкари може ли, или не може сега да се заобиколи тази мечка. Един старец-мечкар казваше: „Не може, трябва да оставим мечката да се успокои; след четири-пет дена може да я заобиколим, ако пък сега тръгнеш след нея — само ще я изплашиш и тя няма да легне.“

Но един млад селянин-мечкар спореше със стареца и казваше, че можело сега да се заобиколи. „По този сняг — казваше той — мечката няма да иде далеко, мечката е затлъстяла. Тя още днес ще легне. Ако пък не легне, тогава ще я догоня със ските.“

И моят другар също не искаше да я заобиколим сега и ни съветваше да почакаме.

Тогава аз казах: „А бе, какво ще спорим. Правете, каквото щете, а аз ще тръгна с Демян по следата. Ако я заобиколим — добре, ако пък не я заобиколим — все едно; днес няма какво да правим, а още не е късно.“

Така и направихме.

Другарите отидоха при шейните и оттам — в селото, а ние с Демяна взехме със себе си хляб и останахме в гората.

Когато всички се отдалечиха от нас, ние с Демяна прегледахме пушките си, натъпкахме шубите в поясите си и тръгнахме по следата.

Времето беше хубаво: мразовито и тихо. Но ходенето със ски беше мъчно: снегът беше дълбок и пръхкав. Слягане на снега в гората нямаше, а в навечерието беше паднал още снежец, тъй че ските затъваха в снега една педя, а някъде и повече.

Мечата диря се виждаше отдалеко. Личеше как мечката е вървяла, как на места е затъвала до корем и е разравяла снега. Отначало ние вървахме по дирята, през голямата гора, а сетне, когато дирята навлезе в дребната елова гора, Демян се спря: „Трябва — казва, — да оставим следата. Навярно тъдява ще легне. Почнала е да посядва — по снега личи. Да се отклоним от следата и да я заобиколим. Само че трябва да вървим по-тихо, да не викаме, да не кашлим, иначе ще я изплашим.“

Отклонихме се от дирята наляво. Извървахме около петстотин крачки, гледаме — мечата диря пак пред нас. Тръгнахме отново по дирята и тази диря ни изведе на пътя. Спряхме се ние на пътя и почнахме да разглеждаме на коя страна е тръгнала мечката. Тук-таме по пътя се виждаше как мечката беше отпечатала цялата си лапа с пръстите, а тук-таме — как селянин с цървули беше стъпвал по пътя. Личеше, че е отишъл към селото.

Поехме по пътя. Демян рече: „Сега няма какво да гледаме пътя; къде се е отбила от пътя, надясно или наляво — ще се види по снега. Къде да е, ще свърне, няма да иде в селото, я.“

Извървахме така по пътя около една верста; гледаме — отпреде ни следа откъм пътя. Взряхме се — що за чудо! Меча следа, но не върви от пътя към гората, а от гората към пътя: с пръстите къмто пътя. Аз рекох: „Това е друга мечка“. Демян погледна, помисли. „Не — казва, — същата е, само че е почнала да ни мами. Отбила се е от пътя заднешком.“ Тръгнахме по дирята — и така излезе. Виждаше се — мечката извървяла от пътя десетина крачки заднешком, кривнала зад един бор, обърнала се и тръгнала направо. Демян се спря и рече: „Сега сигурно ще я заобиколим. Няма вече къде да легне освен в това блато. Хайде да я обходим.“

Тръгнахме ние в обход през гъстата елова гора. Бях се уморил вече, а и ходенето стана по-мъчно. Ту на хвойнов храст ще се натъкнеш, ще се закачиш, ту между краката ти елхичка ще се препречи, ту ската ще се отплесне настрана поради несвикналост, ту ще се натъкнеш на пън или на греда под снега. Почнах вече да се уморявам. Свалих си шубата, а потта ей така тече от мене. А Демян — като в лодка плава. Ските сякаш сами вървят под него. Никъде няма да се закачи, да се отплесне. Дори и моята шуба метна на раменете си и все ме подканяше.

Направихме един кръг около три версти, заобиколихме блатото. Почнах вече да изоставам — ските се извързват, краката се заплитат. Изведнъж Демян се спря пред мене и замаха с ръка. Аз приближих, Демян се наведе, шепне и сочи: „Виждаш ли, сврака грачи върху клечетака; птицата отдалеко подушва нейната миризма. Тя е.“

Отклонихме се, извървахме още около една верста и пак попаднахме на старата следа. Така че направихме кръг около мечката и тя остана в средата на нашия обход. Спяхме се. Свалих си калпака и съвсем се разкопчах: беше ми горещо като в баня, целият бях мокър като мишка. И Демян се беше зачервил, бършеше се с ръкав. „Е — казва, — господарю, свършихме работата, сега трябва да си починем.“

А зарята вече почна да се червенеет през гората. Седнахме върху ските да си починем. Извадихме от торбата хляб и сол; хапнах аз отначало сняг, а сетне хляб. И така вкусен ми се стори хлябът, сякаш през живота си не бях ял такъв хляб. Поседяхме; почна вече и да се смрачава. Запитах Демяна далеко ли е селото. „Ами че трябва да има дванадесетина версти. Ще стигнем през нощта; а сега трябва да си починем. Обличай шубата, господарю, защото ще се простудиш.“

Накърши Демян елови клони, отърси снега, постла легло и ние легнахме един до друг, като сложихме ръце под главите си. И сам не помня как съм заспал. Събудих се след около два часа. Нещо изпраща.

Тъй здраво спях, че бях забравил къде съм заспал. Огледах се — що за чудо! Къде съм, къде съм аз? Някакви бели дворци над мене и бели стълбове, и на всичките искрици искрят. Погледнах нагоре — бели шарила, а между шарилата някакъв тъмен свод и разноцветни светлини пламтят. Огледах се, спомних си, че сме в гората и че дърветата в сняг и скреж ми са се сторили на дворци, а светлините са звездите на небето — между клоните трептят.

През нощта беше паднал скреж: и по клоните скреж, и по шубата ми скреж, и Демян целият в скреж, и отгоре се сипе скреж. Събудих аз Демяна. Стъпихме на ските и поехме. В гората беше тихо; чуваше се само как ние със ските се плъзгахме по мекия сняг, тук-там ще пропука дърво от студа и из цялата гора се носи екот. Само веднъж нещо живо зашумя близко до нас и побягна. Аз тъй си и мислех — мечката е. Приближихме се до мястото, откъдето, долетя шумът — видяхме заешки следи. И трепетликите изгризани. Зайците се бяха хранили.

Излязохме ние на пътя, завързахме ските след себе си и тръгнахме по пътя. Вървежът стана лек. Ските отзад бързо се плъзгат по утъпкания път, гърмолят, снежецът под ботушите поскърцва, студеният скреж лепне като пух по лицето. А звездите сякаш тичат насреща надолу по клоните, разгорят се, угаснат — като че цялото небе се тресе.

Другарят ми спеше, аз го събудих. Разказахме как бяхме обиколили мечката и поръчахме на стопанина за сутринта да събере селяни-викачи. Вечеряхме и легнахме да спим.

От умора бих проспал до обед, но другарят ме събуди. Скочих — гледам другарят ми вече облечен, нещо се е заел с пушката.

„Ами къде е Демян!“ — „Той отдавна вече е в гората. Вече и кръга провери, тука дотърча, а сега поведе викачите да ги подреди.“ Умих се, облякох се, напълних пушките си; седнахме в шейната и потеглихме.

Студът се беше задържал силен, беше тихо и слънцето не се виждаше; горе имаше мъгла и падаше скреж.

Извървахме ние около три версти по пътя, приближихме се до гората. Гледаме — в низинката се синее димец и стоят хора: селяни и селянки с тояги.

Слязохме, приближихме се до хората. Селяните седят, пекат картофи и се шегуват със селянките.

И Демян с тях. Вдигнаха се хората и Демян ги поведе, за да ги подреди в кръг по нашия вчерашен обход. Проточаха се селяните и селянките в прав ред, тридесет души — виждаха се само до пояс — навлязоха в гората. Сетне аз и другарят ми тръгнахме по тяхната следа.

Макар че пътеката беше утъпкана, мъчно се вървеше; затова пък нямаше къде да паднеш — сякаш вървиш между две стени.

Извървахме така около половина верста; гледаме — от другата страна Демян вече тича със ските към нас, маха с ръка, да идем при него.

Приближихме се ние до него, показва ни местата. Застанах аз на своето място, огледах се.

Наляво от мене — висока елова гора; през нея се вижда надалеко и зад дърветата ми се чернее селянин-викач. Срещу мене гъста млада елова гора — един човешки бой. И клоните на гората увиснали и се слепили от сняг. Посред гората пътека, засипана със сняг. Тази

пътечка води право към мене. Надясно от мене гъста елова гора, а накрай гората — полянка. И на тази полянка, гледам аз, че Демян поставя моя другар.

Прегледах аз двете си пушки, вдигнах ударниците и почнах да размислям къде ще бъде по-добре да застана. Отдире ми на три крачки имаше голям бор. „Я да застана до бора и да подпра другата пушка на него.“ Помъкнах се към бора, затънах над коленете, утъпках край бора една площадка около лакът и половина и се настаних върху нея. Едната пушка взех в ръка, а другата с вдигнатите ударници подпрях на бора. Камата си извадих и пак я сложих, за да зная, че в случай на нужда лесно се вади.

Щом се настаних, чувам — Демян вика в гората: „Потегли! В движение потегли! Потегли!“ И щом Демян викна към кръга, селяните се развикаха на разни гласове: „Потегли! Ууу!...“ — викаха селяните. „Ай! И-их!“ — викаха жените с тънки гласове.

Мечката беше в кръга. Демян я гонеше. Наоколо хората викаха навсякъде, само аз и моят другар стояхме, мълчахме и не мърдахме, чакахме мечката. Стоя аз, гледам, слушам, сърцето ми ей така бие. Държа пушката, потрепервам. „Ето, ето — мисля си, — ще изскочи, ще се прицеля, ще гръмна, ще падне...“ Изведнъж чувам отляво — в снега нещо се събаря, само че далеко. Погледнах към високата елова гора: на около петдесет крачки зад дърветата стои нещо черно, голямо. Прицелих се и чакам. Мисля си няма ли да прибегне по-близо. Гледам — мръдна с уши, обърна се и — назад. Отстрани се виждаше цялата. Голямо зверище! Прицелих се възбуден. Бум! Чувам — куршумът ми удари в дървото. Гледам през дима — моята мечка се понесе назад към кръга и се скри зад гората. „Е — мисля си, — пропадна моята работа, сега вече няма да налети на мене; или другарят ми ще трябва да стреля, или ще мине през селяните, но не и край мене.“ Стоя аз, отново напълнил пушката, и се ослушвам. Селяните викат от всички страни, но от дясната страна, недалечно от другаря ми, чувам — извън себе си крещи някаква жена: „Ето я! Ето я! Ето я! Тука! Тука! Ой! Ой! Ай! Ай! Ай!“

Ясно — тя вижда мечката. Не очаквах вече мечката да дойде при мене и гледах надясно към другаря си. Виждам — Демян с една пръчка, без ски, тича по пътечката към моя другар, клекна до него и с пръчката му сочи нещо, сякаш се прицелва. Виждам другарят ми дига

нагоре пушката и я насочва нататък, накъдето сочи Демян. Бум! — гръмна. „Е — мисля си, — уби я!“ Само че гледам — другарят ми не тича за мечката. „Навярно не е улучил или лошо е ударил. Сега — мисля си — мечката ще избяга назад, но при мене вече няма да изскочи.“ Какво е това? Отпреде си изведнъж чувам — като вихър лети някой, наблизичко се сипе сняг и пухти. Погледнах пред себе си: а тя правичко към мене се носи стремглаво по пътеката между гъстите ели и личи, че от страх е загубила и ума, и дума. На около пет крачки от мене я виждам цялата — гърдите черни, а главата огромна с червено петно. Лети с челото напред правичко към мене и сипе сняг на вси страни. И виждам аз по очите на мечката, че тя не ме вижда, а от страх се носи накъдето ѝ видят очите. Само че пътят ѝ е право към бора, където стоя. Вдигнах аз пушката, гръмнах — а тя е вече още по-близо. Виждам — не улучих, куршумът отмина; а тя и не чува, лети към мене и все не ме вижда. Наведох аз пушката, почти я опрях в нея — в главата. Бум! Гледам — улучих, но не я убих.

Повдигна тя глава, присви уши, озъби се и — право към мене. Грабнах другата пушка; но щом я взех в ръка, мечката ме връхлетя, събори ме в снега и ме прескочи. „Е — мисля си, — добре, че ме остави.“ Взех да се повдигам, усещам — нещо ме дави, не ме пуска. Като връхлетяла, мечката не се задържала, прескочила ме, но се обърнала назад и се строполила върху мене с цялата си гръд. Усещам аз — върху мене лежи нещо тежко, усещам топлина над лицето си и усещам — налапва в устата си цялото ми лице. Носът ми е вече в устата ѝ и чувствавам — горещина и тя мирише на кръв. Притиснала е с лапите си раменете ми и аз не мога да се помръдна. Само извивам глава от устата ѝ към гърдите си, носа и очите си изтеглям. А тя налита да се вкопчи точно в носа и очите. Усещам, че впива зъбите на горната си челюст в челото ми под косите, а долната челюст — в скулите под очите ми, стисна зъби, почна да ме дави, сякаш с ножове режат главата ми; блъскам се, дърпам се, а тя бърза и като куче гризе — мляска, мляска. Аз се извия, а тя отново ме обхваща. „Е — мисля си, — дошъл е моят край.“ Усещам — изведнъж ми поолекна. Гледам — мечката я няма, скочила от мене и побягнала.

Когато другарят ми и Демян видели, че мечката ме е съборила в снега и ме гризе, те се хвърлили към мене. Другарят ми искал по-скоро да стигне, но се излъгал: наместо да бяга по утъпканата пътека, той се

втурнал през дълбокия сняг и паднал. Додето се измъкнал от снега, мечката все ме гризеше. А Демян, както бил без пушка, само с дълга пръчка, се спуснал по пътеката и викнал: „Господаря загриза! Господаря загриза!“ Тича и вика на мечката: „Ах ти, размирнице! Какво правиш! Остави, остави!“

Послушала мечката, оставила ме и избягала. Когато се вдигнах, върху снега имаше кръв, сякаш бяха заклали овец, и над очите ми висеха парчета месо; а от възбуда не усещах болки.

Дотърча другарят ми, събраха се хората, гледат раната ми, мокрят я със сняг. А пък аз дори бях забравил за раната, питам: „Къде е мечката, къде отиде?“ Изведнъж чуваме: „Ето я! Ето я!“ Гледаме — мечката пак тича към нас. Грабнахме пушките, но никой не успя да гръмне — тя вече беше отминала. Мечката се беше настървила — искаше ѝ се още да погризе, но видя, че има много народ и се изплаши. По дирята видяхме, че от мечката глава тече кръв: искахме да идем да я догоним, но главата ме заболя и отидохме в града при доктор.

Докторът заши раните ми с копринен конец и те почнаха да зарастват.

След един месец пак отидохме на лов за тази мечка: но аз не успях да я доубия. Мечката не излизаше от обкръжението, а все се въртеше наоколо и реवेशе със страшен глас. Демян я довърши. От оня мой изстрел на мечката беше строшена долната челюст и избит един зъб.

Тази мечка беше много голяма и имаше прекрасна черна кожа.

Натъпках кожата на мечката със слама и тя се намира горе в стаята ми. Раните на челото ми зараснаха, тъй че едва-едва личи къде са били.

ПЕТЪР ПЪРВИ И СЕЛЯНИНЪТ ИСТИНСКА СЛУЧКА

Натъкнал се цар Петър на един селянин в гората. Селянинът сече дърва. Царят му казва:

— Помози бог, селяко!

А селянинът отговорил:

— Божата помощ ми е потребна.

Царят пита:

— А голямо ли ти е семейството?

— Моето семейство е от двама синове и две дъщери.

— Е, не ти е голямо семейството. Ами къде дяваш парите си?

— Аз парите ги слагам на три места: първо — плащам дълг, второ — давам назаем, трето — във водата ги хвърлям.

Царят помислил и не знаел какво означава това, дето старецът и дълг плащал, и назаем давал и във водата хвърлял.

А старецът казва:

— Дълг плащам — баща и майка храня; на заем давам — синовете храня; а във водата хвърлям — дъщери отглеждам.

Тогава царят казва:

— Умна ти е главата, старче. Изведи ме сега от полето в гората: аз не ще намеря пътя.

Селянинът казва:

— И сам ще намериш пътя: върви направо, сетне свърни надясно, а сетне наляво, сетне пак надясно.

А царят казва:

— Аз тази наука не я разбирам, ти ме заведи.

— Аз, господарю, няма какво да те водя: за нас, селяните, денят струва скъпо.

— Е, щом като струва скъпо, ще платя.

— Щом като ще платиш — да вървим.

Седнали в двуколката и тръгнаха.

По пътя царят взел да разпитва селянина:

— Ти, селяче, бивал ли си надалеко?

— Бивал съм тук-там.

— Ами виждал ли си царя?

— Царя не съм виждал, а би трябвало да го видя.

— Тогава, щом излезем на полето — ще видиш царя.

— А как ще го позная?

— Всички ще бъдат без шапки, само царят с шапка.

Стигнали те в полето. Видели хората царя — и всички свалили шапките си. Селянинът се блещи, а не вижда царя.

Тогава той запитал:

— Ами къде е царят?

Цар Петър Алексеевич му казва:

— Виждаш, че само ние двамата сме с шапки — някой от нас трябва да е царят.

РАБОТНИКЪТ ЕМЕЛЯН И ПРАЗНИЯТ БАРАБАН

Емелян бил работник при един стопанин. Отива веднъж Емелян на работа в ливадата и що да види — пред него скача една жаба; насмалко щял да я настъпи. Прескочил я Емелян. Изведнъж чува, че някой го вика отдире. Огледал се той и видял — стои девойка хубавица и му казва:

— Ти, Емеляне, няма ли да се ожениш?

— Как тъй ще се ожена, мила девойко? Аз съм, какврто ме виждаш, нищо си нямам, никой няма да ме вземе.

А девойката казала:

— Ето, вземи мене!

Харесала се девойката на Емелян.

— Аз — казва, — с радост бих те взел, но къде ще живеем?

— Намерил — рекла девойката, — за какво да мисли. Стига само повече да работиш и по-малко да спиш — ние навсякъде ще бъдем облечени и сити.

— Е, щом като е тъй — казва, — добре. Да се оженим. А къде ще отидем?

— Да вървим в града.

Отишъл Емелян с девойката в града. Завела го девойката в малка къщурка на края. Оженили се и заживели.

Веднъж царят пътувал въвн от града. Минал край Емеляновия двор и Емеляновата жена излязла да погледа царя. Видял я царят, и се зачудил: „Къде се родила такава хубавица?“ Спрял той каляската, повикал жената на Емеляна, почнал да я разпитва:

— Коя си — казва, — ти?

— На селянина Емелян съм жена — отвърнала тя.

— Защо ти — казва, — такава хубавица, се ожени за селянин? На тебе ти прилича да си царица.

— Благодаря — рекла тя, — за хубавата дума. Мене и със селянина ми е добре.

Поговорил царят с нея и отминал по-нататък. Върнал се в двореца. Но Емеляновата жена не излизала от главата му. Цяла нощ не спал, все мислил как да отнеме жената на Емеляна. Не можал да измисли що да стори. Повикал слугите си и им заповядал те да измислят. И царските слуги казали на царя:

— Вземи — казват, — Емеляна при тебе в двореца като работник. Ние ще го утрепем с работа, жена му ще остане вдовица и тогава ще можеш да я вземеш.

Направил царят тъй, пратил за Емеляна — да иде при него в царския дворец като пазач и да живее у неговия двор с жена си.

Отишли пратениците и казали на Емеляна. Тогава жената рекла на мъжа си:

— Иди пък. През деня ще работиш, а нощем ще идваш при мене.

Тръгнал Емелян. Стигнал в двореца, а царският управител го пита:

— Защо си дошел сам, без жена си?

— За какво ще я водя — казва, — тя си има дом.

Дали на Емеляна в царския дворец работа, дето е за двама души. Заловил се Емелян за работата и не очаквал всичко да свърши. А току-виж, че преди да се мръкне, всичко свършил. Видял управителят, че Емелян свършил работата и за другия ден му дал четири пъти повече.

Отишъл си Емелян в къщи. А в къщата му всичко изметено, прибрано, печката затоплена, всичко изпечено, сварено. Жена му седи на стана, мъжа си чака. Посрещнала жената своя мъж; сложила да вечерят, дала му да яде и да пие; започнала да го пита за работата.

— Остави се — казва, — лошо: дават ми задачи, които не са по силите ми, трепят ме с работа.

— А ти — рекла тя, — не мисли за работата, назад не се обръщай и напред не гледай — колко си свършил и колко е останало. Само работи. Всичко ще сколасаш навреме.

Легнал Емелян да спи. Заранта пак отишъл. Заловил се за работа, нито веднъж не се огледал. Току-виж — привечер всичко готово и по видело си отишел в къщи да ноцува.

Почнали все повече и повече да трупат работа на Емеляна, а Емелян всичко свършвал: навреме и отивал в къщи да ноцува. Минала една неделя. Видели царските слуги, че не могат с черна работа да утрепят селянина; захванали да му дават тънки работи. И с тях не

могли да го утрепят. И дърводелската работа, и каменарската, и работата по покривите — каквото му дадат, — всичко свършвал навреме Емелян и отивал при жена си да нощува. Минала втора неделя. Царят повикал слугите си и рекъл:

— Май че аз на вятър ви храня? Две недели минаха, а нищо не виждам от вас. Искяхте да утрепете Емелян с работа, а пък аз гледам от прозореца как той всеки ден си отива в къщи и пее песни. Или сте намислили да се подигравате с мене?

Започнали царските слуги да се оправдават:

— Ние — казват, — с всички сили залягахме най-напред да го утрепем с черна работа, на нищо не можеш да му сториш. Всяка работа като с метла помита и за него няма умора. Захванахме да му даваме тънки работи, мислехме, че няма да му стигне ум; и с тях не можем да го утрепем. Чудно нещо! С всичко се справя, всичко върши. Навярно или в него, или в жена му има магия. Той и на нас омръзна. Искаме сега да му дадем такава работа, която да не може да свърши. Намислихме да му поръчаме за един ден да построи черква. Повикай ти Емеляна и му заповядай за един ден да построи черква срещу двореца. А ако не построи, тогава може за неподчинение да му се отсече главата.

Пратил царят за Емеляна:

— И тъй — казва, — ето ти моята заповед: да ми построиш нова черква срещу двореца на площада, за утре вечер да бъде готова. Построиш ли — ще те наградя, не построиш ли — ще те накажа със смърт.

Изслушал Емелян царските думи, обърнал се и тръгнал към къщи. „Ех — мисли си той, — дошъл е моят край вече.“ Стигнал в къщи при жена си и рекъл:

— И тъй, жено, пригответи се: трябва да бягаме, където и да е, иначе туй за туй ще си отидем.

— А бе, ти защо си се изплашил тъй, че искаш да бягаш — рекла жена му.

— Как — казва, — да не се изплаша. Царят ми заповяда утре за един ден да построя черква. А ако не построя, заплашва, че ще ми вземе главата. Едно остава — да бягаме, додето е време.

Жена му не приела тези думи:

— Царят има много войници, навсякъде ще ни хванат. От него не можеш да избягаш. А додето имаш сили, трябва да се подчиняваш.

— Но как да се подчинявам, като не е по силите ми?

— И... татенце! Не тъжи, вечеряй и лягай: утре заран стани по-рано, всичко ще смогнеш.

Легнал Емелян да спи. Събудила го жена му:

— Върви — казва, — по-скоро да довършиш черквата; на ти гвоздеи и чук: там ти е останала работа за един ден.

Тръгнал Емелян за града, пристига — вярно, нова черква сред площада се издига. Малко недовършена. Почнал Емелян да довършва, където трябва; привечер всичко доправил.

Събудил се царят, погледнал от двореца и вижда — черква се издига. Емелян ходи насам-натам, тук-там гвоздейче прикове. Но царят не се радва на черквата, яд го е, че няма за какво да накаже със смърт Емеляна, че не може да му отнеме жената.

Пак повикал царят своите слуги:

— Емелян изпълни и тази заповед, няма за какво да го накажа със смърт. Малка е — казва, — и тази му задача. Трябва да се измисли нещо по-хитро. Намислете, иначе вас ще накажа преди него.

И намислили слугите царят да заповяда на Емеляна да направи река, реката да тече около двореца, а по нея да плават кораби. Повикал царят Емеляна, заповядал му новата работа.

— Щом като — казва, — за една нощ можа да построиш черква, ти можеш и тая работа да свършиш. Утре всичко да бъде готово, както заповядвам. А ако не бъде готово, ще ти отсека главата.

Натъжил се още повече Емелян, отишъл при жена си мрачен.

— Какво си се натъжил — рекла жена му, — или царят пак е заповядал нещо ново?

Разказал ѝ Емелян.

— Трябва — рекъл, — да бягаме.

А жена му каза:

— Не можеш да избягаш от войниците, навсякъде ще те хванат. Трябва да се подчиняваш.

— Но как тъй да се подчинявам?

— И... — казва, — татенце, за нищо не тъжи. Вечеряй и лягай да спиш. Стани по-рано и всичко ще бъде готово навреме.

Легнал Емелян да спи. На заранта жена му го събудила.

— Върви — казва, — къде двореца, всичко е готово. Само на пристанището, срещу двореца, остана купчинка: вземи лизгара и я изравни.

Тръгнал Емелян; пристигнал в града; около двореца — река, кораби плават. Приблизил се Емелян до пристанището срещу двореца, гледа — неравно място, почнал да го изравнява.

Събудил се царят, вижда — река, гдето не я е имало; по реката кораби плават, а Емелян изравнява една купчинка с лизгар. Ужасил се царят и не се радва той на реката и корабите, а го е яд, че не може да накаже със смърт Емеляна. Мисли си: „Няма задача, която той да не свърши. Какво да прави сега?“

Повикал слугите си, почнал с тях да мисли.

— Измислете ми — казва, — такава задача, която да не е по силите на Емеляна. Защото каквото измислихме, той го свърши всичкото и не мога да му отнема жената.

Мислили, мислили придворните и намислили. Отишли при царя и рекли:

— Трябва да повикаш Емеляна и да му кажеш: иди там — не знам къде, и донеси онова — не знам какво. Тогава вече той няма да може да се отърве. Където и да иде, ти ще кажеш, че не е отишъл там, където трябва; и каквото и да донесе, ти ще кажеш, че не е донесъл онова, което трябва. Тогава ще можеш и със смърт да го накажеш, и жената да му вземеш.

Зарадвал се царят.

— Това — казва, — умно го измислихте.

Пратил царят за Емеляна и му казал:

— Иди там — не знам къде, донеси онова — не знам какво. Ако не донесеш — ще ти отсека главата.

Отишъл Емелян при жена си и разправил какво му казал царят. Замислила се жената:

— Е — казва, — научили са те царя, но на главата му ще се струпа. Сега трябва умната да пипаме.

Поседяла, поседяла, помислила жената, па почнала да говори на мъжа си:

— Трябва да идеш далеко, при нашата баба, при старинската, селската, войнишката майка, трябва хубаво да ѝ се помолиш. А получиш ли от нея нещо, иди право в двореца и аз ще бъда там. Сега

вече не ще мога да избягам от ръцете им. Те насила ще ме вземат, само че не задълго. Ако направиш всичко, както ти каже баба, скоро ще ме отървеш.

Приготвила жената мъжа си, дала му торбичка, дала му и едно вретенце.

— Ето това — казва — й дай. По него ще познае, че ти си мой мъж.

Показала му жената пътя. Тръгнал Емелян, излязъл от града, гледа — войници се обучават.

Постоял, погледал Емелян. Свършили учението войниците, седнали да си починат. Приближил се към тях Емелян и запитал:

— Не знаете ли, братя, кой път води затам — не знам къде и как да донеса онова — не знам какво?

Чули това войниците и се зачудили.

— Кой — казват — те прати да дириш?

— Царят — отвърнал.

— Ние сами — казват, — откакто сме войници, вървим натам — не знам къде, но не можем да стигнем, и търсим онова — не знам какво, но не можем да го намерим. Не можем да ти помогнем.

Поседял Емелян с войниците и поел по-нататък. Вървял, вървял, стигнал в една гора. В гората къщурка. В къщурката седи древна старица, селската, войнишката майка, къделка преде и самата тя плаче, а пръстите си не мокри в устата с плюнки, а със сълзи от очите. Видяла старицата Емеляна и му креснала:

— Защо си дошъл?

Подал й Емелян вретенцето и казал, че жена му го е проводила. Веднага омекнала старицата, почнала да разпитва. И захванал Емелян да разказва целия си живот, как се оженил за девойката, как се преместил да живее в града, как го взели за пазач при царя, как служил в двореца, как черква построил и река с кораби направил и как сега царят му заповядал да иде там — не знам къде, да донесе онова — не знам какво.

Изслушала го старицата и престанала да плаче. Почнала сама на себе си да мърмори:

— Дошло е, види се, времето. Е, хубаво — казала тя, — седни, синчето ми, да хапнеш.

Хапнал Емелян и захванала старицата да му говори:

— На̀ ти — казва — едно кълбо. Търкулни го пред себе си и върви след него, накъдето то се търкулне. Ще трябва да идеш далеко, до самото море. Като стигнеш при морето, ще видиш един голям град. Влез в града и помоли да те пуснат да пренощуваш в крайния двор. И там търси онова, което ти трябва.

— Ами как ще го позная, бабке?

— Като видиш онова, което слушат повече от бащата и майката, тъкмо то е. Хващай и го носи на царя. Като го занесеш на царя, той ще ти каже, че не си занесъл онова, което трябва. Тогава ти кажи: „Щом като не е онова, трябва да се счупи“ — и удари върху онова нещо, а сетне го занеси на реката, строши го и го хвърли във водата. Тогава и жена си ще върнеш, и моите сълзи ще пресушиш.

Простил се със старицата, тръгнал Емелян и търкулнал кълбото. Търкалял го, търкалял — довело го кълбото до морето. Край морето имало голям град. На края — висока къща. Помолил Емелян да го пуснат да пренощова в къщата. Пуснали го. Легнал да спи. На заранта рано се събудил и чува — бащата се вдигнал, буди сина си, праща го да насече дърва. А синът не го слуша:

— Рано е още — казва, — ще успея.

Чува — майката от печката казва:

— Върви, синчето ми, че баща ти го болят кокалите. Той ли трябва да иде? Време е.

Само помляскал с устни синът и пак заспал. Щом заспал, изведнъж загърмяло, затрецяло нещо на улицата. Скочил синът, облякъл се и изтичал на улицата. Скочил и Емелян, затекъл се след него да види какво е това нещо, което гърми и което синът слушал повече от баща си и майка си.

Изтичал Емелян, гледа — ходи по улицата човек, носи на корема си нещо кръгло, удря го с пръчки. И то гърми и него синът послушал. Притекъл се Емелян, почнал да гледа нещото. Вижда: кръгло като каче, от двете страни обтегнато с кожа. Запитал как се казва:

— Барабан — рекли.

— Ами празен ли е?

— Празен — казват.

Зачудил се Емелян и почнал да моли да му дадат това нещо. Не му го дали. Престанал Емелян да се моли и тръгнал след барабанчика. Цял ден ходил и когато барабанчикът легнал да спи, Емелян грабнал от

него барабана и избягал. Тичал, тичал, стигнал в къщи, в своя град. Мислил да види жена си, а нея вече я нямало. Тя била отведена при царя.

Отишъл Емелян в двореца, казал да доложат за него: дошъл е значи онзи, който ходил там — не знам къде и донесъл онова — не знам какво. Доложили на царя. Заповядал царят Емелян да дойде на другия ден. Емелян почнал да моли пак да доложат.

— Аз — казва, — днес дойдох, донесох, каквото заповяда, нека царят излезе при мене, — ако не, аз сам ще ида.

Излязъл царят.

— Къде — казва, — си бил?

Той казал.

— Не си бил там — казва. — А какво донесе?

Посегнал Емелян да покаже, но царят дори не погледнал.

— Не е това — казва.

— Щом като не е, трябва да се счупи и по дяволите.

Излязъл Емелян от двореца с барабана и го ударил. Щом го ударил, събрала се всичката царска войска при Емеляна. На Емеляна отдават чест, от него чакат заповед. Започнал царят да крещи от прозореца на войската си, да не тръгва подир Емеляна. Не послушали царя, всички тръгнали след Емеляна. Видял това царят, заповядал да изведат при Емеляна жена му и почнал да моли да му даде барабана.

— Не мога — казал Емелян. — На мене — казва — ми е заповядано да го счупя и парчетата да хвърля в реката.

Приближил се Емелян с барабана до реката и всичките войници дошли след него. Пробил Емелян при реката барабана, разтрошил го на парчета и го хвърлил в реката — и всичките войници се разбягали. А Емелян взел жена си и я повел към своята къща.

И оттогава царят престанал да го безпокои. И почнал Емелян живот да живее, имане да събира, а злото да отминава.

Издание:

Лев Толстой

Разкази и приказки

За начална и средна училищна възраст

Редактор: Георги Константинов

Художествен редактор: Тотю Данов

Технически редактор: Никола Котов

Коректор: Лиляна Бойкикева

Художник на корица: Александър Поплилов

Илюстрации от руски художници

Дадена за печат на 25.VI.1955 год.

Поръчка № 104. Тираж 20 000. Формат 1/16 от 59/84. Печатни коли 9,75. Цена 1955 г. $3,65+2,20=5,85$ лв.

Издателство на ЦК на ДНСМ „Народна младеж“, 1955

Държавен полиграфичен комбинат „Димитър Благоев“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.